

ЭНХЭРЭЛ СЭДЬХЭЛТЭЙ ЭХЭНЭРНҮҮДЭЭ АМАРШАЛАЯ!

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мавдуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабрин 21-нээ гараа



2001
мартын
8
Четверг

№27
(20387)

Хабарай
эхин сагаан
бар харын
14
гарагай
5

Бурятия-Тыва

ЭТИГЭЛ, ЗОРИГ, ЗОЛ ЖАРГАЛЫЕ ХҮСЭНЭБДИ!

Эрхим хайрагай манай эхнэрүүд!
Буряад Республикын Арадай Хурал
буланине, илдам һайхан манай
хүснүүдэе, эгэшэ, дүүнэри, эхинүүд
мартын 8-най Эхнэрүүдэй
хасоорондын үдэрээр халуунаар
маршална!

Танай һайндэртэй хамта хабар,
сэдхэлгэн хаһа, эгэл эрхим этигэл
шадаруудай хаһа оршонкер гэжэ, таанада
шэнэ жэлдэ, шэнэ мянган жэлдэ түрүүлэн,
сэлүүдэе, урин энэбхилэлүүдэе
сэлгэдэг, үнэн зүрхэнэй баяр
дасалангай, гүн эхэ инаг дуранай
хүснүүдэе зориулдаг гэшнэ. Һайхан эдэ
хүснүүдэ таанад хүргэхэ дүүрэн эрхтэйг.
Энэ һайндэри урда жэлүүдэй хийнхээ
эри зориг эхэтэйгээр угтажа байнабди,
шарын, салин хүлэ, пенси,
пенсионуудэе түлэлгэн байдал нилээд
айжараа. Энэ байдал саашадаанье
айжарха гэжэ найданабди. Найдаха
хүснүүдэе һуури яһала бии.
Байгаалар заяагдһан зүрхэнэйтнай
шад дулаан, тэсэбэри бүхы нигэм
соний ажабайдалдахи гон орсо бэрхэ үе
сэбэе дабах арга олгоо. Тинн шэнэ үдэр
бүгэ танай зоригхо тэсэбэрини тодо
хүснүүдэе харуула.

Арадай Хурал, республикын бүхы
дугаар нигэм олон доторхи
сонинна шахардуу ондалыне
хүснүүдэе тула али бүхы
хүснүүдэе абаһаар лэ байха. Энэ
хүснүүдэе элжэһэн уялга
экономичека ондалыне бүри
хүснүүдэе болгонту м Буряад орондоо
доторхингоо нэгэнүүдэе түлэл
үргэжэжэбди. Иманта
хүснүүдэе бодолой олоһотой, бөгш
урттай ажал биднэр бүхэндэ улам
айнаар, баян дүүрэнээр ажабууха,
аржа эрэгшэ бэрхшэлүүдэе дабах
арга олгохо жэшээтэй.

Гэгээн һаруул хабарай энэ үдэр, илдам
һайхан манай ханинар, таанда һайн
буланине, урма зориг, тэсэбэрине,
аржа үлэ этигэлтэй байлгыне, таанада,
дүүнэри дүтнэхидтэ баяр бахсалан, зол
хүснүүдэе хүснүүдэе.

М.СЕМЕНОВ,
Буряад Республикын Арадай
Хуралай Түрүүлэгшэ.



САГААН ҺАРЫН ФЕСТИВАЛЬ ТҮГЭСЭБЭ

Сагаан һарын морилжо буухагай адли, «Сагаан һара» гэгэн эстрада дуунуудай конкурс арад зоноо баярлуулдаг. Энэ удаа, 2-дохи Уласхоорондын фестиваль үнгэрбэ гэшнэ. Монголой, Яхадай, Алтайн, Тывагай, Шэнхээхэни, Буряад орондоо дуушад суларжа, уран һайхан дуунуудаа бэлэглэн, үндэр ехэ жюри хэдэн үдэрэй туршада дуушад бэлиг шадари хаража, дүнгүүдэ элжүүлэ. Тийгэжэ еһотой гурбадхи һуури Тыва орондоо дуушан Станислав Ириль ээллээ. Түнгэгэн уян бэетэй, хонгоо һайхан хоолойгой Варя Аманатова (Яхад) хоёрдохи һуурида гаран байна. Буряад орондойнай залуу, бэлигтэй хүбүүн Зоригто Тогочиев ханхинама дуулаараа дура сэдхэл булъяжа, түрүүлшн шанда хүртөө. Эгээ үндэр нэрээрэг Монгол сайхан ороной сууга «Эмоушн» булэгабаа гэшнэ. Буряад Республикын Президентын тусхай шанда «Домино» (Улаан-Үдэ) гэгэн вокальна бүлэг хүргөө.
Конкурсан аһан залуухан дуушан, Буряад Республикнса үндэһэн лицей-интернадаи 11-дэхи классай һурагша Дашима Соктоева (Шэнхээхэн) Агын предствительствын тусхай шан абаа. Буряадай Гүрэнэй телевидениин тусхай шан Түнгэнэй хүбүүн Баяр Турбяновта үгтөө.
Удаадахи дугаартаман конкурсын дуушадтай, айлшадтай, жорин һанамжатаи танилсахыетнай уринабди.

ЦИНАЦЦАЛОВА.



НАРАН СУРЭНЖАВАЙ НАРАТА БЭЛИН

Ужам Буряад орондо нилээд сууга гаража, бээ тайоулһан Монголой дуушан Наран Сурэнжавтай уулзажа, үнгэрэн фестиваль, уг зорилгонууд тухайни, хоорлэдрэбди.

- Наран, Сагаан һарын туяһаа гэрэлтэжэ, Буряад орондо одон мэтэ яларааш. Буряад эстрада тухай шини һанамжа.
- Буряад эстрада һанн хүгэжэ эхилээ. Шадмар эрхэ, дуулаха дуратай залуушуул ургэжа байна. Зоригто Тогочиев эхэ бэлигтэй бэрхэ дуушан, Туяна Зориктуева, Баярма Лайданова - эдэ хүүхэдэ эшнэ ургэжа ябана.

- Монголдо шаман мэдэхэ зон үсөөн гэжэ хэлэһэн байнаш. Юундэ тиимэб?
- Гол түлэб Хитадага ажалланаб. Хитадай зүүн зүг мүнөө үсшн хүгэжэлгэн гол түб болоһон. Гонконг бултыне ябаһони. Мүнөө Хитадай баруун зүг руу ябажа хүдэлнэб. Харин Монголдо мүнөө салин багаар түлэдэг, назда дуунан диск гаргахада, мүнүн гон хэрэгтэй болоно. Тингэхээ намайе Монголдо үсөөн зон мэднэ.

- Мүнөө ши республика доторнай бүхы зоной дура буялагаад, Эрхүү хото ошохо сууган болохош даа...
- Тиниэ һанаан намда бии. Буряад арад дуунда ехэ дуратай гэжэ би ехэ баярлаа.

Наран, Эхнэрнүүдэй Уласхоорондын үдэр - мартын 8-най һайндэр дүтэжэ байна. Гол хүсэлһини...

- Буряадын бүхы мэргэһшүүдэ сайн сайхашине хүсэл бигтэ бүгэдэндэ ехэ хайрган. Дуу дуулажа, сэдхэл дүүрэн, баяр зугаан ябахатнай мандатуган!
Соёла БАНМИНОВА хоорлэдрэбэ. Гомбо САМБЯЛОВАЙ фото.

КАНЦЕЛЯРСКИЕ ТОВАРЫ ВЕДУЩИХ ОТЧЕСТВЕННЫХ И ЗАРУБЕЖНЫХ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ

ПАПКИ: пластиковые, папки-файлы, карманы с перфорацией, скоросшиватели и т.д. **СКОТЧИ:** канцелярские, упаковочные. **РУЧКИ:** гелевые, перьевые, шариковые, капиллярные. **ОФИСНЫЕ НАБОРЫ.** БУМАГА для факса, ксерокса, миллиметровая, копировальная.

ШКОЛЬНЫЕ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ: общие тетради, предметные тетради, краски акварельные, медо-дельники; **КАЛЕНДАРИ** перекидные, настольные, настенные. **ПОДАРОЧНЫЕ УПАКОВКИ,** забавные открытки, сувениры. **ЧАСЫ** наручные, настенные, настольные в ассортименте. **ОСНАСТКИ ДЛЯ ПЕЧАТИ,** датиры, нумераторы, самонаборные штампы. **СВЕТИЛЬНИКИ** (прищепка, струбцина, подставка). **ТЕЛЕФОНЫ.**

ул. БОРСОВА, 19, ТЕЛ: 21-19-81, 21-36-22 **СВ-ТЕХНОСТРОЙ**

ДУРА БЭШХЭЛЭЙН ХҮСЭН ЛЭ

Хүндэт манай эхинэр, хүшэн эхинэр, һананайманай ханинар, манай дүүнэри, эхнэрүүдэй хасоорондын үдэрээр үнэн сэдхэлэй, үнэн баярай амаршалгануудыне. Та эхнэрүүдэе, үрөөнүүб Ямаршыне сагта, эхнэрүүдэе, илангаяа эхнэрүүдэй ажабайдал хүниг байгаагүй: ухаан бодолоо гүйлгэн, хүсэ шадалаа сэт үргэжэ зангидан, бүхы юумэндэ ходо һанаһаа табиг ябада хэ юм даа.

Хүсэ ухаатай, һайхан асаргай, нэрэ хүндэй, уялга, һэнхэй мэдэрлэгтэй хүн бодолхон тула эхнэр хүн хэмэ олоһонгүй эхэ оролдолого, тэсэбэри гаргажа, үнэн баяр хайраараа үри олохо хүснүүдэй!

Сэсн бодолтой үгнүүдэ ерээ, зулға һайхан харасаараа, сагаан һанаан хэрэгүүдээрээ, тэсэбэри хүснүүдэй байһаараа болон хүшиг олохо асарга хайраараа эхнэр гэгшнэ. Гэр бүлэйтэй нэгэн, ажана тайбан байдал сахидат гэшнэ.

Үнгэрэнэ зуун жэлэй хэдэ хүндэ жэлүүдэ гэднэри олоһондон хуондо шэнэ, аймшагтай тасаланууд тудна. Мүнөө сагта динтан гарнуудыне гэднэй хүбүүдэй хосорһоор өнхөдөн, эхнэрүүдэе туйла хуудэ юу эрише харуулаһгүй хохидох гэдана. Эсэгэ ороноо хамгаалһан Агуу эхэ дайны жэлүүдэ эхнэрүүдэй эгээр ээм мүнүүдэе хэды хүндэ харюусаган аһан дараа һэм! Туйлшыне гэднэр ямаршыне хүндэ хүнэр шалгалта туршалануудыне нэрэ хүндэйтэйгөөр даажа гаран оһондо.

Мүнөө үсөөн шиин омолондо эхлэгэрэй үдэр, һуури һаниһан ехэ. Энэшиние омолго, республикын хүтэбэри гэр бүлүүдэе туйла хамжа үзүүлэхэ политика залан шууд бэрхүүдэн. Хүүгэдэй мүнөө жэлэй носоһонүүдэе түлэжэ, социальна бусад ааб хангамнуудыне олгохо бэрхшэлэ асуудал шийдэхэдэ, Буряад ороной Правительство, би, Президент, һууда байдалыне һан тэһшнэ хубилгаха галаар али болохо юм хэһэбди.

Таңда, таңай бүлгүүдэ эдүүр энхэ, зол жаргалтай, амжалта туйлаан ажабуухыетнай хүснүүдэн!

Тулаһын талые залиршагүйгөөр өмдөрнэ байдаг таңай гэр соо эб нэгэн, шинэ хани нүхэсэ, амгалан байдал хододоо оршон!

Буряад Республикын Президент-Провительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВ.

ИНТЕРЬЕР+

КАБИНЕТ РУКОВОДИТЕЛЯ

БОЛЕЕ 50 НАИМЕНОВАНИЙ
ОФИСНОЙ МЕБЕЛИ

- столы - полки - шкафы
- тумбы - стеллажи - стенки

тел.: 347-488, пос. Кирзавод, ул. Моховая, 1

АМАРШАЛГА

Холын 1910 огноо Уласхоорондын Эхэнэрнүүдэй
наиндэр эхнэр абahan түүхэтэй.
Түүрүү үзэл бодолтой эхэнэрнүүдэй өөхэднхөө
эрхэнүүдэй тэмсэл эршүүлгэй эблэрэмтэн гайхамшагта
наиндэр болон үргэлжлөө бэлэй.
Политическэ удхага аддан, хабарай, инаг дуранай,
арюун найханай наиндэр болон уласхоорондын
эхэнэрнүүдэй үдэр тэмдэглэгэдэг болоо.

Энэ үдэр эхэнэр бүхэн эрэгтэй хүнөө тусгаар
анхарах, амаршалга, һонин бэлэгүүдые хүдээн байдаг.
Тиймэһээ ганса мүнөөдэр бэшэ, харин үдэр бүри
манай Буряад ороной ача хайртай эхэнэрнүүдэй эгээл
һанаанда оршоогүй, эгээл һангин гайхалтай хүсэлнүүд
бээлжэл байг лэ!
Хүндэлэгшэ: РФ-гэй Федеральна Суглаанай
Гүрэнэй Дүүмын депутат В.Ф.КУЗНЕЦОВ.

Бэлигтэ ДЫМБРЫЛОВ

ЭЖЫДЭЭ

Хура бороо соо, бордоһо шуурган соо
Харгыгаа алдан тоорхынь хэсүү даа.
Хүлдэнь оруулха шэди-эһын һанаан
Хүбүүгээ хүшэлэн харгыдань асаран
даа.

Хэдышыэ жээй үнгэрэн ошоошыэ
һаа,

Хэээдэшье һанаха эхэмни
явахат

Хэдышыэ сарта дайруулан
хүгшэрөөшыэ һаа,

Хэтэдэшье мүнхэ эжымни байхат.

Табан үхибүүдээ үргэн тэпжэрэн
замтай,

Талаан тэбэрин, энхэрэн
бүүбэйһэн эхэмнай,

Гарымнай ганзагада хүргэһэн
заяатай,

Хүлымнай дүрөөдэ дүрөөһэн
эжымнай.

Халуун сайгаа баһал шананхай,

Харгыһаа ерэхэ хүбүүгээ хүлээнхэй.

Шинэһэн дүхэршэйм шааранхай,

Шэдитэ телевизорээ һуунал харанхай.

Аша зээгээрэ баян болоохой,

Арга хурганы тэдэнэйнгээ олонхой,

Аман эдэгээр Сагаалганда



Айлшалхадань хүндэлэнхэйл.
Сэлмэг сэхир тэпжэрин гүнзэгы —
Сэлгээн сагаан һанаанайт гүнзэгы.
Сэдхэһэнь байсуулан эгээл зулгы,
Сэнгүй үнэтэй одхонийн үгы.
Ошотон шоуртань элтэһэн уршалаань —
Ошотон жэлүүдэйн хубаран.
Мүнгэлиг толотой үһэнийн —
Мүнхэ дуранайн эхилин.
Хонгёохон хоолойн уян дуугаар
Хүүгэдэйн эхэс угтанал.
Алын дээрэ үргэжэ харанан
Аша зээгэрин эжигээ магтанал.
Хам галайн эрдэн шүүжэ,
Хан тэпжэрин мүнхэ һабан,
Хүрһэтэ дэхэйи сэгзүүдэй баглан
Хүлдэнь хүгэдэи, хүбүүнийн баринаб!

ЭНХЭРЭЛ

Эхэнэрэй сэдхэлэй нямгэнийн.
Эрбээхэйи далидал намгэн.
Эршүүл мэдэргүүлдэи сэгэн,
Энхэрэн эмшэлдэг дурьен.
Эхэнэрнүүдэе дор дөхижэ,
Энээхэн һанаараа дууланхайб.
Эдэнхэн талынгаа сэгзүүдые
Эхэнэрнүүдэе бултын баринхайб.

ШАГНАГШАДТА БЭЛЭГ - «ЗҮРХЭНЭЙ ДУУН-3»

Сагаан нарын найндэрнүүд Хэжэнгэе үндэр хэмжээнэ
үндэрэгдһөн байна. Февралын 28-да «Зүрхэнэй дуун-3»
гэһэн дуундай шэн аудио-альбомой презентаций үндэр
олон зоной хабаадалгатайгаар, эмхи туримтайгаар
эмхицхэгдэб.

Дуунуудай гурбадах альбомые Хэжэнгын үндэр
наһатайнуудай, хонгёо найхан хоолойтэй, бэлигтэй зоной
дуулан дуунууд шэмэглэ. Росси соёлой габыага
хүдэлмэрлэгшэ, республикын гүрэнэй шангай лауреат
П.Ц.Доржиева, республикын соёлой габыага
хүдэлмэрлэгшэ И.С.Мукина, суута шатаршан
Д.В.Ванчикова, гоёхоноор дууладаг С.Р.Баяндиев,
Н.П.Бороев, Елизавета Чимитова, Ким Балдановт эгнэгдэй
гүйсэхэйи дуунууд олондо ехэтэ һайшаагдаба.

Шэнэ альбомдо ороһон Алена, Булад Молоновтанай,
Ушхайтын Гэлэгма Балдановтай, Үлэтын Мүнхэ

Балдановай дуулан дуунуудые шагнашад халуунаар
угтан байна. Их зохидоор дуулан Алена, Булад
Молоновтанда «Залуу гэр бүл» гэһэн шан Хэжэнгын
захиргаанай галаа Б.Б.Шаралдаев барюулба.

«Зүрхэнэй дуун-1» гэһэн аудио-альбомдо хабаадажа
дуулан Бахлайтын Сергей Корчанов, «Зүрхэнэй дуун-2»
гэһэн аудио-альбомдой дуушан Моёхонной Саяна
Цыденжанова гэгнэд шэнэ альбом бүтээгшэдые уран
дуугаараа, найхан үгэнүүдээр амаршалаа.

Аймагай захиргаанай, соёлой болон залуучуудай
гаһатуудан хүтэлбэрлэгшэд энэ үдэшыэ мүнхэ зөөрээр
дэмжээ. «Булат-сервис» предпритии дарга Владислав
Тугтович Тугдович мүнхэн бэлэг альбом гаргашадта
барюулба. «Зүрхэнэй дуун-4» гэһэн шэнэ аудио-альбом
май һара соо хэгдэхэ түсэгтэй.

Бэлгма ОРБДОЕВА.

МОРИН КОСИЛКА

Морин косилка, морин тармуур нэгэ үедэ үгы болоһоо
һүмнан. Харин мүнөө үмсын ажахтайн хүдоогэйхид
имагтад нимэ техникэ хэрэг эмжэһэнэ. Ушар тиймэһээ
Улаан-Үдын судна бүтээлгын завод морин косилка,
тармуур дэрхалжа эхилэб. Мүнөө жэл зуу шахуу тус
агредатуудые хабсаргаха зорилготой. Хэрбээ энэ
технике захида дуратайнуудай олон байба, бүришье
одоор косилка, тармуур бүтээгдэх юм. Хүршэ Монгол
оронойхид манай заводон бүтээлнүүдээр эхэтэ
һонирхоно.

Шэнэ бүтээлнүүд

ТЕЛЕВИЗОР

«Сагаан хун шубуун» гэһэн хаагдамал акционерно
бүлгэм Буряад орондо түрүүшынхөө компьютерно
техникэ хабсаргагдаг үндэрлэгшын участок нэгһэн
банна. Эндэхн мэргэжэлтэд мүн ошон энэ техникэ
заһабарилахадан. Гадна телевизор хабсаргажа туршана
Цедондо 250 телевизор бүтээгдэйи байха юм. Мүнөө
жэл бүришье олон үйлдүүдые гаргаха түсэгтэй.

Николай ЦАМСАРАЕВ.

Дошкольное образование

НОВАЯ ЖИЗНЬ ДЕТСКИХ САДОВ

С прошлого года в районе возобновили работу
детские учреждения в Уленгто, Елгорбое, Нурте,
Хужире, Усть-Бургалтае и Бортое. В нынешнем году
планируется открытие детского сада в Хараце.

По словам методиста РУО по дошкольному
образованию Л.А.Чернояркин, во всех открывшихся
детских садах пока работают по одной группе
смешанного возраста. Ведется подготовка к обучению
в школе для пятилеток по программе дошкольного
образования, кроме того, конечно проводится работа
по общему развитию детей.

На сегодняшний день в районе проживают 2300
детей дошкольного возраста, из них 1009 посещают
детсады. А в прошлом году в дошкольных учреждениях
района насчитывалось 790 воспитанников. В этом году
уже половина городских, треть сельских детей охвачена
дошкольным воспитанием.

Соёма БАЛЬЖУРОВА.

Закаменский район.

Хэээдэшье мартахагүйдэ

ПРЕЗИДЕНТЭ БАЯР ХҮРГЭ

Буряад Республикын Президент Леонид Васильевич
Потаповта хандажа, Эрхүү можын Усть-Орда нуур
5-дахн дунда хургууланы хурганга, Россиин габыага
багына Александра Иннокентьевна Ленскинова ба
хүргэбэ.

Буряад Республикын Дотоодын хэрэгтэй
министерствын дэргэдэхн ОМОН-һон хүдэлмэрлэгшэ
Сергей Ленский болон Василий Захаров хоерой
Республикын Кошкельды нуурин шадар алуулаһан
үнгэрбэ.

Сергей ажы Александра Иннокентьевна Ленский
Буряад Республикын Президент Леонид Васильевич
Потаповта сэдхэлэй баяр хүргэхэдөө, гэр бүлэй
эгээл хүнэр хүндэ эхэлэ манда ехэтэ туһалаг
тэмдэгэ.

«Леонид Васильевич манай хууудые һуушынзы
үдэшлэсоо, манан үндхар гануудамые оорынгоо шон
угтан абаа, тэрэни дулахан үгэнүүд манда ехэтэ
үзүүлэе, - гээд, Александра Иннокентьевна хоёр
Хэдэн олон ажал хэрэг, һанаа зобохоор,
асуудалнуудые шиндхэ эжэ байбашье, манай гашуудан
хубаадаха аргатай регионой хүтэлбэрлэгшэдые
түрүүшынхнөө харааб»

Мартын нэгдэдэ мишичин онсо зорилготой отро
(ОМОН-до) Сергей Ленский болон Василий Захаров
дурасхадай үдэр байгаа. Улаан-Үдэдэ болон Хорон
аймагай Хандагай нууринда түрэхндэ энэ суг хүрээ
дайлалһа хүдэлмэрлэгшэ дурасхаал сэрэгшэд хүндэй
байха юм.

Амаршалһа

**ЭРХИМ АЖАЛНУУДАЙНЬ
ТҮЛӨӨ**

Эрдэм болон техникын талаар 2000 оной шангууд
Буряад Республикын Правительство олгобо.

Буряад Республикын 2000 оной Гүрэнэй шан
Данжаевич Саидитова кристаллически бошохо
бөсөнүүдэй физик эрбэн эгдэһэн ажалнуудай циклы
түлөө олгодоо.

Педагогикоор зохоһон эрдэмэй болон һураһан
методическа хүдэлмэрлэгшэ түлөө Дамнов
Данжаевич Ошоров Буряад Республикын
Правительствын академик П.Р.Атуовой нэрэмжэ
шангай лауреат болобо.

**ГҮРЭНЭЙ ШАН—«ЯРУУНА»
АНСАМБЛЬДА**

Ярууны аймагай соёлой байшанай дэргэдэхн
хатарай «Ярууна» ансамбльда Буряад Республикын
Гүрэнэй шан олгогдобо.

Арадай зохёолнуудые хэргэхэ, хүгжөөхэ там
ябуулаһан ехэ ажалынгаа түлөө тус коллектив
үндэр шангаар тэмдэглэгдэбэ. Энээн тус
Правительствын тусхай тогтоол гаража, һанг
хөблөгдөһөн байна.

Ансамблин ажабуулгыэ энэ шангаар шагнаха
дурдахал республикын Гүрэнэй шангуудые олгохо
комисси оруулаа юм.

Мурис

**МАРКАНУУДЫЕ ХЭД
ХЭБЛЭХЭБ?**

Архийн зүйлнүүдыэ тэмдэглэхэ тусхай региональ
маркануудые бүтээхэ эмхи зургаанинцэ шэнэ абада
конкурс сонсохохо тухай тогтоол һайхана Буряад
Республикын Правительство батамба.

Тус конкурсдо хабаадахын тула эмхи зурган
ийн лицензтэй байха ёһотой. Нэгдэхинь гээд
Россиин Федерацийн Финансын министерствын үн
үнэгт саарһануудай бланкһуудые үндэрлэхэ
олгодог лицензи. Хоердохинь, журамай, то
хингалын болон бүри бүтэноор хадгалалгын
байдада хүдэлхэ арга олгодог лицензи Росси
Федерацийн Президенттын дэргэдэхн Гүрэн
техническэ советһээ абадаг юм. Хангалын тус
тэмдэгүүдые үндэрлэхэ эрхэ олгодог лицензи
гурбадахинь. Тэрэниин ФАНСИ болон Росси
Федерацийн министрствынүүд үгдэг гээһэ.

Буряад Республикын Правительствын сонсохо
мурисонтой комиссин хүтэлбэрлэгшөөр республикын
худалдаа наймаанай талаар Гүрэнэй хорооной түрүү
Валентина Цырденжиевна Дамбани томилодо
Конкурсдо хабаадаха дуратайнууд хэрэгтэй х
саарна дансһуудан, ябуулааг ажал тухайгаа мэдэ
хуулийн ёһоор тэмдэглэжэ, бүридхэлдэ аба
лицензһүүдэйгээ буулгабаринуудые тус комис
тушааха ёһотой. Мурисонтой комиссин дуралда
үндэрлэжэ, Буряадай Правительство һүүлэй шийд
абаха ёһотой.

Конкурсдо хабаадаха асуудалнуудаар 21-24-40
утаһаар, 21-35-62 дугаартай факсаар мэдээл
болоно.

Буряад Республикын Президенттын
Правительствын хэблэй алба

ХУУЛИНУУДАТ - ХУБИЛАЛТАНУУД



тухай» Федеральна Хуулийн З дахи уншалгада тогтоогдохой багтаа. Тэрэн ил 4 дахи уншалгада нь 0,2 коэффициенттэйгээр бодомоулагдажа, 1 бүхэл болгогдоо. Гиндээр эрх зүйн эрх зүйн республикийн Хуулида Федеральна Хуулийн зохицуулан мүн лэ энэ захиари оруулагдаба.

Гадна энэ Хуулида Калон ба татабаринуудын талаар Россия Федерацийн министртерын Буряадгахи управленийн материально-техническэ үндэһи хуурийн бэхжүүлдэдэ бюджетэ оруулагдаба налог ба уялгата түлэб ринүүддэ, мүн нэмжэ хуряагдахан налогой ба суглууларинуудын 45 процентьень гэхэ гү, али 5,0 млн. түхэригөө үлүү бэшиё номолхо тухай дуралдал депутадуудаар дэмжэгдэбэгүй. Хаана, ямар зорилготойгоор эдэ шонзон мүншэ зөөри гаргашалагдахаб гэхэн элрхэнэлэгэ энэ управленийн хүтэлбэригдэгшэ динь үгэлтэйгөөр энэ асуудал удаадахи сессидэ зүбшэн хэлсэгдэхэ болобо.

Тэрэншэлэн Зэдын аймагта Армагай сельсовет Армаг тосхондо түб буусатайгаар байгуулагда депутатудууд зүбшөөлөө үгэбэ.

Гадна Буряад Республикын Хуули ёнонуудай суглууларин редакциноно коллегийн бүридэлдэ хубилалта оруулагдаа. В.Ж.Цыремнилов, Н.И.Быков гэгшэдэй орондо Президентын болон Правительствын Хэрэгүүдые эрхилэгшэ-Захиргаанай хүтэлбэригдэгшэ В.Е.Гулгонов, мүн Армагай Хуралай депутат А.Ц.Идамжапов оруулагдаа. Буряад Республикын Конституциноно Сүүдэй Хандалга тухай асуудалаар Буряад Республикын Конституциноно Сүүдэй Түрүүлэгшэ К.А.Будаев хүүдэй 2 жэлэн ажал ябуулгын дүнүүдээр мэдээсэл хэбэ.

Уялгата медицинн страхованийн Буряадай территорияльна жаса тухай Дуримдэ хубилалта ба нэмэлтэнүүд хэгдэбэ. Тэрэншэлэн гадуур Буряад Республикын Тоололгын палатын байгуулагдахаар ябуулга байхан ажал хүдэлмэри тухай түрүүлэгшэнь С.В.Иванов тоособо.

Гадна энэ сессидэ Улаан-Үдэ хотын Индустриальна һунгуулийн 42-дохи округоор Армагай Хуралай депутадуудай һунгалта байгша оной майн 20-до үнгэргэхэ шийдхэбэри абгаа.

Тэрэншэлэн республикын хэдэ хэдэн хуулинуудта мүн лэ хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүд оруулагдаа. Эдэ асуудалнууд гол түлэб Федеральна хуулинуудтай Буряад Республикын Хуулинуудые зохицуулаха зорилготой байба.

Эльвира ДАМБАЕВА.

Республикын Президентын хэһэн асуултаар Россия Федерацийн Конституциноно Сүүдэй үгэлхэн элрхэнэлэгтэй болон «Буряад Республикын Президент тухай», «Буряад Республикын Армагай Хурал тухай» Хуулинуудай Россия Федерацийн Конституцинтай, Федеральна Хуулинуудтай алгасана гэжэ Буряад Республикын Верховно Сүүдэй гаргахан шийдхэбэригдэгшэ зохицуулаха зорилготойгоор республикын Ундэһэн Хуулида хубилалта ба нэмэлтэнүүд оруулагдаба.

Энэ хуули статья бүхэнөөрнэ зүбшэн хэлсэхэнэй удаа оруулагдахан захиари болон нэмэлтэнүүдтэйгээр энэ хуули абаха тухай депутадууд тогтоогоо. Саашаадаа харын болзорто Армагай Хуралай Хуули ёноной талаар управлени, Гүрэнэй байгууалтын, шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн болон хуули ёно сахилгын болон бусад комитетүүд техническэ ба найруулгын талаар гаргагдахан адуунууд дээрэ хүдэлмэри хэбэ.

«Буряадай Ундэһэн Хуулида нэмэлтэ ба хубилалтануудые оруулаха тухай» Хуулида үндэһэлэн, «Буряад Республикын Правительство» тухай, мүн «Буряад Республикын Армагай Хурал тухай» Хуулинууд хубилагдаха ёһотой.

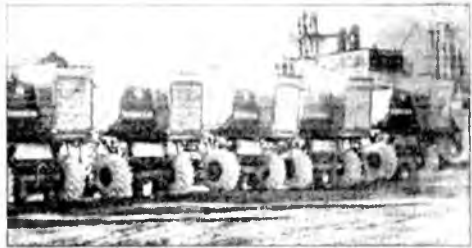
Энэ сессидэ «Буряад Республикын Президент тухай», «Буряад Республикын Президентын һунгалта тухай» Хуулинууд нэгдэхэ уншалгаар абтаба.

Тэрэншэлэн «Буряад Республикын 2001 оной республиканска бюджет тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалта оруулагдаа. Үнгэрэгшэ жэлэй газарай налог ба арендын түлэбэри 1,2 коэффициенттэйгээр 2001 ондо хэрэглэхэ тухай «2001 оной федеральна бюджет

ТЕХНИКЭ ХЭР БЭЛЭН БЭ?

Республикын ажaxyнуудта хабарай таринын хүдэлмэринүүдэ хабаадуулагдаха техникын хэр захиарилагдажа байхан тухай Хүдөө ажaxyн болон эдэ хоолой министртерын механизацийн талагай начальник Геннадий Иванович ТАРАЕВ ингэжэ хэлэбэ:

«Мүнөө үбэлэй хүйтэнэй үелдэ мануфактура» акционерн) бүлгэмдэ (хүтэлбэригдэгшэнь К.П.Альцман) 1 млн. 600 мян. түхэригтэ хүрэхэ ноһоно тушаала хаанаан бии. Манай аймагта «Молочник» гэгшэн нэмэлтүхэхи акционерн) бүлгэм хү болбосоруулжа, тоһо, сыр хэжэ, үнэдэ эриэ яһала ашагтан ябуулдаг юм. Мүнөө болбосоруулгын предирягшинуудаар хүдөө ажaxyн үйлдэбэригдэгшэ урда урьһаламжа абаха эриэтэ таондажа байна. Бидэ энэ нэрлэгдэгшэ предирягшын туһаар «Сибирское ОВК» банкһаа 2 млн. 300 мянган түхэриг урьһаламжа абаха тухай хэлсэнхэйбди. Хабарай тарилада үшөө 800 тоһно үрлэбэ хүрингэ дутажа байна. Гадна техникэ болон запас хэрэгсэлүүдые худалдажа абаха дуртан ажaxyнууд бии. Эдэ бүгэдэндэ мүншэ зөөри хэрэглэгдэнэ. Арга шадалаараа хабарайнгаа тарилга үнгэргэхэ гэжэ оролдохобди.



Э.ДАМБАЕВА.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАШЬЕ САГТАА ОЙРТОХОНЬ

Яруунын аймагта малай үбэлжэлгын ехэ хүшээрөөр үнгэргэгдэжэ байхан тухай манай сониндо бэшэгдэхэн байха. Хүдөө ажaxyн болон Эдэ хоолой министртерын һаххай болоһон коллегидэ тэндэхэ хүдөө ажaxyн управленийн начальни Содином Жалсанович Жамбалдоржиевтай уулзажа, малай үбэлжэлгын мүнөө үеын байдал, мүн баһа хабарай тарилга үнгэргэхэ хариа түсэбүүд тухайнь хэдэн асуудалаар хандаһан байнабди.

хамнаари эринэн байһабди. Бүхыдоо 2 млн. 900 мянган түхэригтэ туһаламжа хэрэгтэй байгаа. 1 млн. түхэригтэ туһаламжа үзүүлэгдэбэ, тэрээгээрнэ түлшэ тоһодолгын хэрэгсэлүүдые худалдажа абаад, Шэтын областини Сагса гэжэ шотагнаа 700 центнер холоомо, мүн Хорин болон Баунтын аймагуудһаа хамта дээрээ 200 тоһно үбһэ зөөгөөбди. Энээншэ гадуур 500 мянган түхэригтэ урьһаламжа бюджетдэ абаха тухай хэлсэнхэйбди. Үшөө бэшэ мүншэ үгөө һаань, Хягтаһаа тэжээл шэрэхэ һанаагайбди. Хони хурьганда тэжээлэй ороһоно, обёос оложо үгөөгүй һаа, баһа хосорхо ябадал гаража болохо бинүү. Манай шотагта малай үбэлжэлгөөр тохөөдөһон байдалда Хүдөө ажaxyн министрство ходо һаһалаа табижа, шадал зэргээрэ туһална гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Февраль һарын байдалаар 267, харин бүхы үбэлжэлгын үедэ 368 эбэртэ бодо мал гарзалаад байна.

«Хабарай тарилгада ямар бэлдэхэ хэгдэнэб?» Тариалгын хүдэлмэринүүдые хайшаные гэжэ һаань, үнгэргэхэ гэжэ түсэблэнэбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ улаан ган боложо, 7 мянган гектар таряанай газар гандаа. Намарын 11 мянган га таряалангай талмай саһан дор ороо. Энээншэ боложо, урда жэлэй хабарай тариалгы үнгэргэгдэ абаһан 6 млн. түхэригтэ эд хэрэгсэлэй урьһаламжа бусаажа шадаагүй байһабди. Мүнөө жэлэй хабарай тарилада 16 млн. 600 мянган түхэриг гаргашалха түсэбтэйбди. Гинхын тула ой модо гаргажа мүншэгүй болохо, мүн «Тонкосуконная мануфактура» акционерн) бүлгэмдэ (хүтэлбэригдэгшэнь К.П.Альцман) 1 млн. 600 мян. түхэригтэ хүрэхэ ноһоно тушаала хаанаан бии. Манай аймагта «Молочник» гэгшэн нэмэлтүхэхи акционерн) бүлгэм хү болбосоруулжа, тоһо, сыр хэжэ, үнэдэ эриэ яһала ашагтан ябуулдаг юм. Мүнөө болбосоруулгын предирягшинуудаар хүдөө ажaxyн үйлдэбэригдэгшэ урда урьһаламжа абаха эриэтэ таондажа байна. Бидэ энэ нэрлэгдэгшэ предирягшын туһаар «Сибирское ОВК» банкһаа 2 млн. 300 мянган түхэриг урьһаламжа абаха тухай хэлсэнхэйбди. Хабарай тарилада үшөө 800 тоһно үрлэбэ хүрингэ дутажа байна. Гадна техникэ болон запас хэрэгсэлүүдые худалдажа абаха дуртан ажaxyнууд бии. Эдэ бүгэдэндэ мүншэ зөөри хэрэглэгдэнэ. Арга шадалаараа хабарайнгаа тарилга үнгэргэхэ гэжэ оролдохобди.

«Һайнта гаа, Содином Жалсанович, саашанхи ажалдтай амжалта хүсэе.

Эльвира ДАМБАЕВА хоорэлдэбэ.

Содином Жалсанович, малай үбэлжэлгэ хэр үнгэригэб?

«Манай аймагта октябрь һарада 120 мянган шонзон орожо, таряа хуряагадэ түбүг татахаһаа гадна, малай бэлдэхэ таряашы хомордожо эхилэбэ һэн. Саһан таряа ехэ мэгдэхэһэн байна. Ноябрь һарил ехэ ороһон саһанай хэмжээн 40 сантиметртэ, һалхилжа хүр тогтоһон таряа 1,5 м. хүрэжэ, малай бэлдээрнэ манай хушагдаа. Хожомын 30-52 градус үлэтэр хүйтэрөө. Нимэ хүйтэндэ үлэтэр хүйтэрөө малаа үдэрэй гурба, 40 дахин үлүү хэмжээндэ хооллуулжа, үлэтэр баатан болообди. Үгы гүбэл, малай зууража үхэхэ туйлдаа хүрэхэнь үлэтэр бэшэ байгаа. Энэ үбэлжэлгэдэ малай үбэлжэлгын тоһгой бүхэндэ тэжээлэй 10 процент болдэгдэбэ, энэнь кедрондонхице үлэтэр 3,2 тэжээлэй единцээр дэшигдэнэ. Энэ бүхы тэжээлэйгшэ ноһоно манай адууһа малада тараажа үгөөбди. Малай айлнуудһаа мүн лэ үбһэ абажа, хабарайнуудаар хубаагаабди. Урдаа үлэтэр хоһоо болихоодо, республикын хүтэлбэригдэгшэ А.В.Потановта, тэрэнэй орлогшодо хандажа, туһа

Мүнөө үбэлэй хүйтэнэй үелдэ мануфактура» акционерн) бүлгэмдэ (хүтэлбэригдэгшэнь К.П.Альцман) 1 млн. 600 мян. түхэригтэ хүрэхэ ноһоно тушаала хаанаан бии. Манай аймагта «Молочник» гэгшэн нэмэлтүхэхи акционерн) бүлгэм хү болбосоруулжа, тоһо, сыр хэжэ, үнэдэ эриэ яһала ашагтан ябуулдаг юм. Мүнөө болбосоруулгын предирягшинуудаар хүдөө ажaxyн үйлдэбэригдэгшэ урда урьһаламжа абаха эриэтэ таондажа байна. Бидэ энэ нэрлэгдэгшэ предирягшын туһаар «Сибирское ОВК» банкһаа 2 млн. 300 мянган түхэриг урьһаламжа абаха тухай хэлсэнхэйбди. Хабарай тарилада үшөө 800 тоһно үрлэбэ хүрингэ дутажа байна. Гадна техникэ болон запас хэрэгсэлүүдые худалдажа абаха дуртан ажaxyнууд бии. Эдэ бүгэдэндэ мүншэ зөөри хэрэглэгдэнэ. Арга шадалаараа хабарайнгаа тарилга үнгэргэхэ гэжэ оролдохобди.

Баатар болон Дангина-2001

БҮРЯАД АРАДАЙМ БААТАР ХҮБҮҮД, СЭБЭР Н АЙХАН ДАНГИНАНУУД

Тусхан мэргэжлэй училищинуудта ба аунда хургуулинуудта буряад хэл, литература, ёно заншал үзэгдэжэ, хэргэгдэжэ эхиһээр тинмэнье үни болоогүй. Энэ хэрэгые бүри үрэдүн ехэгэйгээр дэлгэрүүлхын тула Буряад Республикын Соёлтой, мүн Эрдэм ухаанай болон й у р а л с а л а й министерство Сагаан харын үедэ «Баатар болон Дангина» гэхэн мурьсөөнүүдые эмхидхэжэ эхилэ. Түрүүшын нимэ конкурс 1998 ондо үнгэргэгдөө һэн.



Гурбадахи шатада шэхэ байсуулма дуунууд эдхэлэ, шодэ хужарлуулма хатарнууд гүйсэдхэгдөө, Сагаан йаратухай шүлэгүүд уранаар уншагдаа. «Үни урда сагай уран үгэ» гэжэ нэрлэгдэһэн дүрбэдэхи шатын мурьсөөндэ хабаадагшад үльгэр домогуудые түүрээжэ, онтохонуудые хөөрөжэ, сугларагшадай магтаалда хүртэһэн байна.

Мүнөө жэл энэ конкурс дүрбэдэхиэс үнгэргэгдэбэ гэшэ. Февралийн 27-28-да конкурсн шэлэлгын мурьсөөн болоо. Эндэ 30 гаран түлөөлэгшэнэр сооһоо хорин нэгэниинь финалда оробо. Финалай шата мартын 1-дэ Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй уран бэлитгэнэй байшанай ордон соо үнгэрбэ. Оюутадай болон хурагшадай бүтээлнүүдые харахаяа дүүрэн зон суглараа.

Конкурсдо хүн бүхэниинь уран бэлитгэй, абьястай байһанаа гэршэлэ. Тиигэжэ орон дотороо мэдэжэ болоһон Республиканска үндэһэтэнэй 1-дэхи лицей - интернадад хургуулин шати Арсен Хашигов бусад хабаадагшадһаа эгээл эрхим байжа, «Баатар-2001» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, эндэ ерэнһэн олон харагшадые баярлуулба. Мүн тиихэдэ 15-дахи строительна лицейн оюутан Дашима Цырендоржиева «Дангина-2001» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүрүсөөнүүдэ хабаадагшадта бултандань бэлэг барюулагдаһан байна.

Конкурсдо хүн бүхэниинь уран бэлитгэй, абьястай байһанаа гэршэлэ. Тиигэжэ орон дотороо мэдэжэ болоһон Республиканска үндэһэтэнэй 1-дэхи лицей-интернадад «Наран» гэхэн хатарай ансамблин эдир артистнар бэлит шадабарияа харуулаа.

Хөөрдөхн шатын гуримаар мурьсөөншэд буряад арадай байдал тухай хөөрөжэ үгэбэ.

Зоригто САДДЕВ. Гомбо САМБЯЛОВАЙ фото.

Буряадай элитэ эрдэмтэ, Информатизациин уласхоорондын академик, медицинан эрдэмтэй доктор, профессор Альберт Гомбожапович Базарон 2001 оной мартын 4-дэ 70 наһа гүйсэбэ.



Эрхим хүндэтэ манай үеин нүхэр АЛЬБЕРТ ГОМБОЖАПОВИЧ!

Бидэ, шинни унаган нүхэд Батын, Борлойтин, Гармын Цырендаштан, Эрдэниин Цыдендамбатан түрэнһэн үдэрөөршни халуунаар амаршалнабди. Бага наһанһаа 50 гаран жэлэй хугасаа соо нүхэсэжэ, шинниингээ туйлаһан амжалтануудааршни, үндэр нэрэ солонуудааршни, олон тоото түбэд эм тухай номуудааршни омогорхон, 70 наһанайш ойн баярта зориулан, ингэжэ үрэнһэбди.

Наһанайнгаа хайрата нүхэр Надежда Дугаровинойтай Үри бэе үдхэжэ, Үнэр хуунап. Эжы абын буяниие Эдлэжэл ябанат. Эршэ зориг түгэс Эршэмтэй ажалаат. Өөрөө нэрэ солотой Өөдоол ябааш. Энээхэн оршолоной сохилтые Эрэлхэгээр угтааш. Далан ехэ наһанайш Дабаанай оройдо Үшөөл үндэр наһа Үрэнһэбди шамдаа, Альберт!

Далан ехэ наһанайш Дабаа дабааш, Наянайш хорёо соо орожо, Наяржа байнабди.

Будажан Арсаланов

АРГАЛТЫН БИБЛИОТЕКЭ СОО

Улаан булан соогуур тойролдожо ябахан һонюуша намда номууд сооһоо онтохонуудые уншажа, урхыень тайлбарилжа үгэхэ. Тэрэнэй уншажа үгэхэн номууд сооһоо минни урда гайхамшагта, заримдаа юрэ бусын ажабайдал үзэгдэжэ, намае ехэ һонирхуулдаг, сэдхэхэлемни шэмгэдэг болоо һэн. Ингэжэ номууд соо шуулматтай хүн түрэлтэнэй агуу ехэ оюун бэлитгэнэ танилсаһанаймин эхин табигдаа бэлэй.

Номуудаар тон ехээр һонирхожо захалһан намда эжымни үгэшлэгөө керосин дэнгэй гэрэлдэ газетын хуудһанууд дээрэ үзэгүүдые заажа үгэдэг болобо. Хойто жэлын хургуулида бэлэдхэлэй класта орохоёо ошоходоо, тордунһогүйгөөр уншадаг, орог хэлэ бага зэргэ мэдэгдэг болоһон байгаа.

Хамтын байрада байрлажа, тэндэхи үхибүүдээр һаял танилсажа байтараа, нэгдэхн класта ородог Дугдан гэжэ хүбүүндэ гоё зурагуудтай ном харагхархибаб.

- Энэ ном хаанаһаа олообини, - гэжэ гайхаһаншье, хүхилэньше маягтай байхадамни, тэрэмни томо хүнэй илзатайгаар:

- Библиотекаһээ, - гэлэ.

- Минни ошожо ном абаа һаа яаха бэ, тэрэ библиотека гэхэниинь хаана байдаг юм? - гэжэ асуубаб.

- Бэлэдхэлэй үхибүүдтэ тэндэһини ном үгэдэггүй юм, - гэжэ һанаемни муудхаба. Яадашье ошожо туршаха юм байна гэжэ боддог.

- Номоо тушаахаяа ошоходоһини сугтаа ошол даа, - гэжэ гуйхадамни, Дугдан зүбшөөжэ, номоо тушааха үдэрриень хүлэдэг болобоб.

Аргатын шүб гудамжада мүнөөшье болотор хоёр дабхар модон байһан байдаг. Дугдан бидэ хоёр байһан соохи гэххүүрээр хоёрдохи дабхарта гарабабди. Гэххүүрһээ зүүн гар тээшэ библиотекэ. Орохоодомнай урихан

дулаан шараитан, үб улаахан хасартай залуухан библиотекарь басаган юушьеб даа столой саана бэшэжэ һууна.

Дугдан номоо һэлэгжэ абаба.

Библиотекарь басагые харахадамни, һайн лэ хүнэй шэлжэтэй.

- Би ном абажа шадаха гүб? - гэп гүбэр-шэбэр дуугараа һэн хаб.

- Нургуулида һурана гүш? - гэжэ зөөлхэнөөр мийһэрэн, намдуу аалханаар асууба.

- һурана.

- Хэдгидэ?

- Бэлэдхэлдэ.

- Тэгд эндэһини бэлэдхэлэй үхибүүдтэ ном үгэдэггүй гуримтайл даа, - гэжэ тэрэ басаган нам тээшэ халагланһаар шэртэбэ. Ном абадаг болотороо жэл хүлэсэхэ гэшэ һанаад үзэхэдэмни даншье үдэ шэлги байба. Яахаяашье ядаад уйлашабаб. Тиигэхэдэмни библиотекарь басаган ехэлнамайе хайрлажа, аргадажа оробо. Тархиемни эльбэнэ, гар ариуулаар нелбөһемни аршана.

Уйлахаа болохоодомни, минни уншахаар таатай ном бэдэржэ:

- Би шамда Ленин багша тухай ном үгэхүүе - гэжэ, «Ленинэй музейдэ» гэжэ ном намда барюулаба.

Бэлэдхэлэй үхибүүдтэ номой үгтэхэгүй байгаашье һаань, намда тигэжэ, энэ библиотекарь басаганай ном үгэхэгүеһэ ехэ баясабаб. Хамтынгаа байрада ошожо, эгшэдэг библиотекэһээ ном абаһанаа харуулхадамни, эгшэ:

- Харьт, энэмнай библиотекэһээ ном абажа уншанал, - гэжэ хани басагадтаа омогорхон хөөрөбэ.

Абаһан номуудаа ехэ ханамжатайгаар уншажа, заатагүй болзортонь тушаадаг байбаб. Библиотекэдэ ердэг үдэрнүүднү нэгэ онсо, баярай угха шапартай үдэрнүүдгэй тоодго ородог һэн.

(Түгэхэлын 20 - дохи шюурта).

Элбэг МАНЗАРОВ

ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ ЗОРИУЛНАБ

Хабаран йаратан һуни Хоюулан таатайлабди үни. Гүгэрһини Зүндгүн Харьгаар, Гүбэрһини шамдаа аргаар, Дуранин аа охин наһанһаа Дуратанб гэжэ хэлбидемни, Наһана гүш? Инаа гансамни! Наһажа дөбөхө нүдэри.

Дэлхэй дээрэ үнэгэй сүлгэн, Дэмбэрэдгэн энэ ариун үгэдэ, Хэй юун хүртэһэн гэхэдэмни, Хэлэхэб абаһаар «Эхнэрнүүд» - гэжэ. Сэгнэгүй үнэгэй сүлгэнүүд, Сөдхэхэб наһажа манай эхнэрнүүд. Арга шадалһаан аа баян аа сагта, Абаһаар дуртахаб гандаа, эхнэрнүүд.

Тагаа намае суранин, Таагаа, ердэ дурани, Гандал үнэгэй бидэһэн, Ганарха арга үгэдэмни, Гахим тахимаа барилсан, Гатуурга ниги гатуулан, Эмэл дээрэ һунхалһэн, Эрэлдэг, эршэ ехэдэмни.

Хараа һэн гүг? Уердэй, Хэдн торхонон болоһоншье, Харьгаан, хүхилэнь байшье, Хатаржа хажуу дань һуртэс хоёр дэ, Хараа һэн гүг? Харьгаа, Хэдн хатарһан наһаагые, Болотлоо болоһон һурни, Бэе бэстэ нил гаднье.

Энэ номни хүсэгдэ Энэ бэлэмни һуртэһэн, Онсо оруулһаа оодоронд, Ондоо Гүг үр ябаатан, Омог дорон басаганан Ошолдожо байһанал һэрһонотон, Хаанаб гэрэ басаганни, Харгалдагү, үгэдэмни.

Онсо нэгэ һанаагаар, Орос орондоо о доо, Одоо үлгөнүүр ошодоһонни, Оюун хүхэ өг торонһан, Ошодоһонор дэ үгэдэхэ, Оноо галда гүлнн, Одон шиги үр данин, Охин саһаа амалһалон.

Уран гараа гаргажа, Урин зугаа дэлэжэ, Урданайнгаа нүхэдөөр үлэжа, Ультам залууһуулар гандалтажа, Яаха гүшдэ гэхэдэмни, Яагаһаа гоё жаргал бэ, Мүнхэ бидэ наһан гэжэ Мэндэ амартан ондохомни.

ЖЕНЩИНЫ - СОЗДАТЕЛЬНИЦЫ МИРА, БОГИНИ - ДАРИТЕЛЬНИЦЫ ЖИЗНИ

Мы посетили единственный в России буддийский женский дацан «Зунгун даржалинг», который находится на ул. Ключевской в Улан-Удэ.

В праздничные дни, когда верующие посещают дацаны, чтобы узнать каким для них будет новый год, тесно в небольшом дугане. Большой храм, официальное открытие которого состоялось прошлым летом в День города, не отапливается из-за отсутствия средств на оплату электроэнергии.

С 25 февраля, кроме ежедневных молебнов в обычном режиме, в храме начали чтение большой книги «Юм». Эту священную книгу в 16 томах наряду с «Алтан Гэрэл» и «Сунды» специально к празднику привез из бирурского села Хонхойлой Даппа Дармаев из рода бодонгута «Они хранятся в нашем доме, но нельзя, чтобы они лежали бесценным грузом без чтения. А кто их дома будет читать? Сила их в чтении, призывающем благополучие, - говорит он. Вот и привез в этот дацан, чтобы была польза для всех верующих». Пока здесь готовятся к освящению большой статуи Будды Шакьямуни, которую доставили сюда из Санкт-Петербурга. Привезенная в 1913 году Агваном Доржиевым из Тибета, она находилась в печальном состоянии: из нее были вынуты драгоценные вложения, сняты наружные украшения. Здесь отреставрировали сделанные из гипса кисти рук, голову, восстанавливают внутреннее содержимое, в которое входят 45 тысяч листов с 27 разными тантрами, 65 килограммов олаговой, зерна, 9 разных эрдэни - драгоценности. Оряд освещения планируют провести в марте или апреле.

Также в планах общины - проведение марафона, посвященного 80-летию первого в Бурятии буддийского женского монастыря, построенного в 1921 году по инициативе цинг-хамбо Агвана Доржиева.

За организацию строительства нынешнего храма в 1991 году взялось объединение буддистов-мирян под руководством Даримы Цынгуевой. Во время пребывания у нас в республике Далай-лама XIV высказался о необходимости основания женского дацана для сохранения межнационального согласия и благополучия в Бурятии. Городские власти предложили тогда занять здание на Коммунистической, 20 (там до 1983 года располагалась редакция нашей газеты). Старый дом для этого не годился. Благодаря упорству Даримы Самбуевны мэрия города расчистила площадку на Ключевской от частных металлических гаражей. На вдохновенную идею строительства хрупкую женщину не раз наживались разъяренные владельцы их. За неимением других средств для возведения храма Дарима Цынгуева продала новый коттедж, построенный ее семьей. На эти вырученные деньги и сооружены два дома, в одном из которых пока проходят ежедневные службы.



абгай, пришла в общину в 19 лет. Дочка наипайки она росла в неверующей семье и, придя однажды в дацан, была потрясена своей потребностью молиться и поклоняться. Сейчас эта геничная уже ведущая чтица на хуралах-упаэд. Русская девушка Татьяна закончила ВСПТУ и решила стать священнослужительницей. Общительная и добрая девушка быстро освоивала знания и хорошо ведет прием прихожан. Оставшиеся сожалют, что ей по семейным обстоятельствам пришлось переехать в Иркутскую область. Сейчас просится в дацан 17-летняя массажистка Татьяна Шинкарева. Всего их человек 10.

Постигать тайны учения Будды помогает им Балбар гээли, курирует их Еши-Лодой ринпоче. Буддийский сан-гэни посвят принявшие определенный обет хувараки. Женщины-ученицы - гээлима. Ламам соответствуют хандама. В самом начале учить наших женщин раз в два месяца приезжали монгольские хандама. Вообще буддийские женские храмы существуют в Индии, Тибете, Монголии, теперь у нас в Бурятии.

Женщины - создательницы мира, богини - дарительницы жизни. Покровительница женского дацана Тара (Долма, Дара) дословно означает «милосердная». Мифы гласят о ее происхождении: из слезы Авалокитешвары, из погрузившейся в созерцание принцессы, давшей Будде Амогхасидхе клятву спасти все живые существа от мук Сансары. Тара выступает как женское проявление Авалокитешвары. Ее земными воплощениями считаются жены тибетского царя Сронцэн ламбо, императрица России Екатерина II (бурятские ламы объявили ее воплощением Белой Тары), жена восьмого Богдо-гэгэна Монголии.

Ежедневно в женском дацане «Зунгун даржалинг», кроме утреннего хурала Сахюусан, с 15 часов читается «Дара эхэн мандал шива». Женщины-священнослужительницы призывают благополучие, исполнение желаний, просят спасти от несчастий, устранить последствия плохих снов, причину болезней и так далее.

Как все, что происходит во Вселенной, влияет на человека, так все, что происходит в человеке, его психике и теле, способно повлиять на Вселенную. Именно поэтому так важно в дни Белого месяца нового века, нового тысячелетия призывать чистые помыслы, мир и благополучие - объявляют здесь и желают всем в Сагаалан: пусть будут выбраны дороги - чистыми, встреченные друзьями - радостными, труд наш - плодотворным, дети растут талантливыми, старики пребывают добродетельными, земля - урожайной, народ - счастливым.

Серафима ОЧИРОВА.
 Фото Гомбо САМБЯЛОВА

Ум гару гугару гури суха

Многочисленные большие и малые пожертвования верующих, помощь Президента РФ и администрации города приближали открытие «Зунгун даржалинг». В поисках истины или восстановления душевного равновесия, движимые желанием прервать цепочку невзгод и неудач, приходят сегодня миряне. Служительницы ведут такой же прием, как и в других дацанах. Страдающие болезнями могут попасть к эмчи-ламе Сандаг Очиру из Монголии.

уже в Москве и Санкт-Петербурге. Есть постоянные посетители дацана. Не возбраняется приход сюда и мужчин, о чем часто интересуются верующие.

Каждая своей дорогой дошла до храма женщины священнослужительницы. С 15 лет мечтала служить вере логонед Светлана Молодова. Неожиданным желанием влекло сюда работавшую главным бухгалтером Светлану Дабасевну, не раз ей приходилось получать здесь «от ворот поворот», но она оказалась настырной. Свои 80-летию в этот Сагаалан отметит, как ласково здесь ее называют, бабушка Бамбу. Легкая на подъем Дулма-Ханда абгай, так начекаясь после принятия обета, ездит и по районам читать молитвы. В миру Эржена, по вере Бадма-Ханда

ЭЛҮҮР ЭНХЭ, ЭЛБГЭ ДУЛААН ЯБЫТ ДАА!

Хабарай нэбшээтэй нэрюун үдэртэ Сэндин Иринчигэйдэ Сэрэн үхнэй түрэхэдэ, буурал толгойтой, гаргаа эмтэй Аримен Насанай тэбин хүйһэн бэемень хүндэжэ, хурыган сагаан хунжэл соо мансылаа бэлэй. Холшорхон залуу Дэмброн эжилт уураг нүүв хүүхүүлжэ, басаган уриез энхэрэн таалаба. Иринчин баабайнь Булан талын ой сооноо хуһан урга отолон асараад, үлгы матажа урлаба. Сэндэ таабайнь газра гаража, орон Хапгадаа нү, тоной дээжэе үргэбэ.

Сэндэ үбгэн хайрагай эбэрье зуража, зохеожо, угжа хэбэ. Хүйһэ хүндөөтэй тэбиннь ханлаган нимгэн архар хүүхлэ оежо урлаба. Хангай уужам 8 ханатан гэртэ хуһан үлгыгөө үлгэжэ, хара шэрэн тогоондо хүүһнэ үнээнэй сүлэ соо замбаа зөөхөнгөө шанажа, харза хатуу хунжэ аншадтаа аягаджа, хөөтэй гал гуламтаа тоирон нуужа, паран ялаха үрнэ үлгыгээ орууланай баяр хэлэн юм.

Хунжэргэ голэй элһэн соо хүдэсрэжэ, шаган шүүрээжэ, хүршээрэй хүүгэдтэй, Сырен-Доржо лүү хубүүтэйгээ бэхли үдэрөө наадгаша нэмдэ Иринчин баабай колхоздо трактористаар хүдэлжэ байтараа, хүндэ үбшэндэ нэрбэлдэжэ, наһа бараа бэлэй. Эжымнай колхоздо гахайшанаар хүдэлөө. Нүүхэрингөө наһан болохоод, хоёр хүүгэдээ дахуулаад, Таһархайда нүүхэн юм. Эндэ наалишанаар хүдэлөө. Наалишад үдэшн наалин нүүдээр, сарнууде маргада хүлээжэ, түлээ ашаад, Харанай вургуулида абаатша буурагаад нэн. Тэндэһээнь Үндэршөөһэн ошоожо, холоомо ашаад Таһархайдаа, колхозой малда асарагша бэлэй. Дайнай нүүдэрхи жэлүүдтэ



хүндэһэн нэн даа! Машин, трактор байхагүй, бүхи хүндэ ажал сараар хэдэжэ. Бидэ, үхнүүдэ, хаба соогоо эжидээ туһалагша нэмдэ, - гэжэ манай эжи дурсан хөөрээдэ. Дэмброн тэбиньнай Бодин Иринчин (шотагай зон Бодонхоо гээд нэрлэдэг нэн) таабайтай хуби заяагаа холбожо, үшөө 5 үршээрэе түрөө нэн: Аппа, Люда, Сырен-Дулама, Аврора

Бодонхоо баабайманай эх помгон, даруу, зөөлэн үбгэн нэн. Маанадтаа эхэ энхэргэн, намайе ходо «Сэрэн ахай» гэдэг байгаа. Хойго баабай зөөлэн байхадаа, ямар эхэ буйн гэжээ! Иринчин абамнай 1985 ондо наһа бараа, эжымнай арбан жэл урид наһанһаа нүгнэһэн юм. Аһанар, зөөлөртээ хүн бээс бөөлжэ ябыт даа, аһата аба эжымнай! Ум манин бадме хум! - гэжэ хайрата манай эхэ хайханаар дурсажа, зальбаржа байдаг.

1962 ондо эжымнай манай аба Владимир Лопсоновичтой айл булэ болоо. Эхэ эсгыл үргэн тииргэндэ 5 хубууа (Хэйшэгтэ, Зоригто, Бэлэгтэ, Буянта, Лопсон), 6 басгага (Саяана, Туяана, Суржана, Онона, Эржена, Ариуна) үндыл бодоо.Зургаан аха дүүнэр айл бололхой, хото, хүүдөөдэһээ ажагуудаг. Марлин 8-най үдэр 60 наһа гүйсэжэ байһан эрхмн хүндэтэ эжыгээ амаршалаабди.

Үндэр заяаша бурханай үршоолоор элүүр энхэ, эльгэ дулаан ябыт даа, түлгэжэ нууһан гал гуламттай ошо бадараан баяр зугаатай, баян хэйшэгтэй байл э!

Түнхэн голомттай аршаан булагүүд, уһа голнууд ходогдоо бурьялаж байһан болгогой! Табан хушуу манай тала дайдаар болшэжэ ябахань болгогой! Таалажэ үргээһэн эжымнай табан эхэ бурхадтаа зальбаржа, тулга хорьбоо хаяхань болгогой!

ХУБУУДА, БЭРЭЭДЫНЬ, УХИ ХҮРЬЭДЫНЬ, АША ЗЭЭНЭРЬНЬ - БУАГА 29 ХҮН АМАРШААБА.

БЕСЦЕННЫЕ УРОКИ



Любимый праздник нашего народа - Сагаан нара, праздник добра и согласия, прошел в бурятской гимназии №29 г. Улан-Удэ.

Учащиеся, их родители, учителя на сей раз были в гостях в театре бурятской драмы. Программу театрального представления составили выступления театра танца

«Багма Сянг», детского ансамбля «Уян олзиг», ансамбля «Рафа-ла» армянского культурного центра, бурятской национальной актерской студии при ВСТАКИ, артистов театра Бурдрамы, солистки театра песни и танца «Байкал» Ц.Байчиковой.

В фойе театра гимназисты организовали богатую выставку из блюд национальной кухни. По старинному обычаю гостей угощали зеленым чаем - зултаном. К нему подавали молочные продукты - үрмэл, ассорти из черемухи, творога, саранки, айрхан, аарса, тарак, хүрэнгэ. Кроме того, на стол подавали мясные изделия - гурил, шаньги, также мясо, сваренное кусками - бүхлээр, кровяную колбасу, хошонорг и т.д. Ну какой же праздник без традиционного хора, его танцевали все - и дети, и учителя в нарядных бурятских костюмах.

В конкурсе олагопожеланий участвовали все. Надо отметить, что гимназисты хорошо владеют своим родным языком, стремятся его совершенствовать. Здесь четвертый год ведет старомонгольский и китайский языки учительница из Шэлэхэна Дарима-багша. Вот ее похваление: «Весь народ Бурятия поздравляю с праздником Сагаалан! В новом году желаю всем добра, юношам - мудрости, девушкам - красоты».

Праздник прошел весело и ярко. Директор бурятской гимназии №29 Жаргал Будажаповна Сульшимова поблагодарила директора ГБАТД, Д.Н.Сульшимова, административную театральную организацию праздника.



По ее словам, «здесь были преподнесены бесценные уроки в постижении самого значительного праздника в бурятской культуре. Это, прежде всего, глубокое уважение и почитание старших, знание обычаев, традиций и фольклора нашего народа».

Дулама БАТОРОВА.
 Фото Гомбо САМБЯЛОВА



«УЛАСХАН ЗОНОЙНГОО ҮГЬЕ

УХААНДАА ТЛОТТООЖО ЯБААРАЙ»

«ЭРХИРЭГ» ГЭЖЭ НЭРЭ ТУХАЙ

Юунд нютагай Эрхирэг гэж нэрлэв?

Нютагай үндэр наһатай үбгэн Жэгмэдэй Дэлэг-Доржо шигэжэ хөөрөө хэн:

«Хойто үндэр хадын оройдо муна булаг биш. Тэрэ булагһаа эхи абан, горход саашаа, наашаа урдан гарада. Саашаа урдаашань Этириг, наашаа Эхириг урдагар.»

Юундэ «Р» үзэг энэ нэрэдэ хабшуулдаа юм?

Р - хонгёо, сонорно, дуутай хашалган абьяан хадаа бүгдэхи нула Х абьяанда нүлөө үзүүлээ. Абьяануудай ассимиляци болоо.

«Итанцын дор Этириг гэжэ нэрлэтэй бишыхан хуурин биш. Тэндэ гансал вертоледоор хүржэ болохо» гэжэ, «Правда Бурятии» сониндо бэшгээтэй хэн. Манай хургуулийн эдир аяншаг Эхирик горхоной эхиндэ хүрэхэ хүсэлэнтэй юм».

САГААН ХАДЫН ХҮГШЭН ЭЖЫ ТУХАЙ ДОМОГ

Зуун жэлэй урда тээ иимэ ушар болоһон юм гэжэ хөөрлэдэгдэг. Эрхирэг нютагай хориин арба нэгэн эсэгийн нэгэ угай айда хойто буряад угай басан бэри боложо бууһан ха. Эндэхи зон, түрэл гарал, айл аймаг тэрэнише харшааби.

Залуу бэри ехээр зобоходоо, горомжо луулахадаа, өөрынөөрди шэди харуулжа эхилээ.

Үнэгэн болоод, гэрээтэйрөжө гүшөө. Арбан хурганһаань могошнууд гараа. Хушлган байһанаа мэдүүлээ. Энэ саһаа хойшо хадам эжы абань, түрэл гаралын, нютагаархинишн бэригдэг хүгдэгдэг, хүндэгдэг болоо юм. Ехэ ямбаатайгаар хүгшэржэ, наһа барахынгаа урда шигэжэ хэлэхэн гэдэг.

«Хойто Сагаан хадынтай эхэн боложо түрэхэб, намайг сараар оройдонь гаргажа, томо шулуунуугаар гаража хүдөөлүүлхэт. Сагаан хадынтай хүгшэн эжы гэжэ нэрлэхэт».

Хүн зон тэрэ гэрээд үгыень гүүргэһэн. Сагаан хадын оройдо гарахан хүн бүхэн шулуу асаржа, нэмэжэ ёһотой юм. Энэ гуйлтгыень гүүргэһэн хүн зон жаргалтай, зүүр энхэ, амгалан тайбан хууха.

Тэрэ саһаа хойшо Эрхирэг нютагай Сагаан хада гэжэ алдаршаһан түүхэтэй. Эндэ ерэжэ нютагаһан зондо ехэ үргэмжэтэй газар юм. Сагаан хадын хүгшэн эжын үрээлээр Эрхирэг нютагаархид найн хууна.

ЦЫРЕНДОРЖИЕВА Пурбо-Ханда Бадмаевнаа кружогойхид бэшэжэ абаа.

«СЭЛГЕЭХЭН ЭРХИРЭГЭЙ ДУУЛИМХАНДА...»

Сэлгэхэн Эрхирэгэй дуулимханда Сэлгүүд халбарха шүүдэрһөө. Сэлгэхэн зоной олохондо Сэлгэхэн сониндэ дураһаа.

Уужамхан Эрхирэгэй дуулимханда Улаалзан халбарха шүүдэрһөө Бидэхэн залуугай олохондо Сэлгэхэн зүрхэмни сониндэ дураһаа.

ТАШАЛАН НЮТАГАЙ АРШААН ТУХАЙ ДУУН

Найманхан эхитэй Эхэ нютагын Найннхан найхан аршаантай юм Аяраһай хэды холошье наа, Наандамтай нүхэртэй золгохолби.

Олонхон эхитэй Эхэ нютагын Омогорхолсэмэг аршаантай юм. Одо мүшэдэй холошье наа, Ушарсан нүхэртэй золгохолби

1916 ондо Ташалан нютагта түрэн ДУГАРОВА Ханда Найдановна дуулажа үгөө.

«АСАГАД НЮТАГАА ҺАНАХАДАМ...»

Асагад нютагаа ханахадам. Арбаадхан наһанайм нютаг бэлэй. Аргал сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн Анхандаал суутай нютаг бэлэй.

Нариикан Асагадаа ханахадам. Наадажа үдэхэн нютаг бэлэй. Набша сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн Нангин суута нютаг бэлэй.

Хотогор Асагадаа ханахадам. Хоргодхон наһанайм нютаг бэлэй. Хонхо сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн Хододоол суутай нютаг бэлэй.

Эрхирэг нютагаа ханахадам. Энээхэн наһанайм нютаг бэлэй. Элдэб сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн Эртын суута нютаг бэлэй.

АГВААН ДОРЖИЕВАЙ ЗАЛУУДАА ДУУЛАХАН ДУУН

Ая ехэ гайхамшаг Алтан олоной агуула. Ая эдэнэй засарта Сэнгэлиг долоон далайншень.

Эдэ бүгэдын дунданшень Эрдэни алтан замбуулин. Эрдэни Сүмбэрэй аймана Эрьехэ наратай замбуулин.

Уула майла эхитэй Уужам сагаан Үдэмнай Уужам Үдын нютагта Улад зонинь жаргалтай.

Хада майла эхитэй Хабтагай сагаан Үдэмнай. Хабтагай Үдэ нютагта Хамаг зонинь жаргалтай.

Ута агуулын орондо Боди модон жэмэс лэ, Бурхан багшын орондо Хүнэй бэе жаргалтай.

«ЗҮЛГЭ ДЭЭГҮҮР ЯБАХАДА...»

Зүлгэ дээгүүр ябахата, Юунэй тоохон халдаха бэ? Зөөлэхэн аяар ябахатам, Юунэй зэмэ олодохо бэ?

Ногоон дээгүүр ябахата, Юунэй тоохон халдаха бэ? Номгон аяар ябахатам, Юунэй зэмэ олодохо бэ?

Хагдан дээгүүр ябахата, Юунэй тоохон халдаха бэ? Хайрлан аяар ябахатам, Юунэй зэмэ дуулдаха бэ?

1923 ондо Нарин-Асагад нютагта түрэн ШИРАПЦЫНГЕЕВА Дулмажап Гармаевнаа бэшэжэ абаа.

СКАЗКА О ДОБО-ЁНХОРЕ

Очень давно, в каменный век, В эти места пришел человек Взором окинул леса и горы, Стала родной ему эта земля. В узкой канаве журчал ручеек, Взгля он в ладони влаги поток.

Сунья собрал, развел он костер, Гордо воскликнул: «Добо-Ёнхор!»

Где-то в степи поймал он коня, Стал разводигь большие стада. Жил и трудился, молился богам, Спутника жизни искал тут и там. Как-то, однажды лесною тропой, Встретился с девушкою молодой. С нею, вернувшись к подножию гор,

Гордо воскликнул: «Добо-Ёнхор!»

Листья опали, выпал снежок, Вот и зима пришла на порог. Холодно было, мерз человек, Стал он искать теплый ночлег. Понял бедняга - случилась беда, Только не стал унывать он тогда. Юрту поставил к подножию гор, Гордо воскликнул: «Добо-Ёнхор!»

Сказка не сказка, но до сих пор, Там, далеко, у подножия гор, Всем временам пансреккор Так и остал я Добо-Ёнхор. Вверх по дороге, к подножию гор Еду к тебе, Добо-Ёнхор. Вверх по дороге, к подножию гор Я еду к тебе, мой Добо-Ёнхор!

Чингис ЦЫЖИПОВ.

1994 г.

«СЭЛГЕЭХЭН ДАБААТЫН ОХИНДЭ...»

Сэлгэхэн Дабаатын эхиндэ Шэлбэһэн нэлмэлзээд, янал гээшэб? Сээжэл зүрхэнэйм изагуурта Сэдэхэн түрэхэдөө, янал гээшэб?

Уужамхан Дабаатын эхиндэ Уляаһан нэлмэлзээд, янал гээшэб?

Улаанхан зүрхэнэйм изагуурта Уидхар түрэхэдөө, янал гээшэб?

Хабтагай Дабаатын эхиндэ Хасууринь нэлмэлзээд, янал гээшэб? Харахан зүрхэнэйм изагуурта Хайрал түрэхэдөө, янал гээшэб?

1920 ондо Дабаата нютагта түрэн ЖАПОВА Хандажан Бадмаевна дуулажа үгөө. (1994 он).

«ХИБЭС ТОРГОН ЗАНГЯМНАЙ...»

Хибэс торгон зангяамнай, Холын шугы донгодоо. Сэгээ олон зоноороо Сэнгүү найхан найрлыг.

Энэ хууданда Эрхирэгэй дунда хургуулийн буряад хэлэй «Урғы» бүлгэмэй гэшүүдэй, багшанарай сулдүүлһан аман зохёол согсологдоо.

Улаан торгон зангяамнай, Уулын шугы донгодоо Эдэл олон зоноороо Иимэ найханаар найрлыг.

Занданай оройгоор донгодоошо Замбаа жэгүүртэ саран хүхы. Энэ найхан нютагта Сэнгэжэ, найрлажа ябагты.

Дабаатын оройгоор эдэлүүлһэн Жабхалан жэгүүртэ саран хүхы. Энэ найхан нютагта Иигэжэ сэнгэжэ баннабди.

1916 ондо Ташалан нютагта түрэн ДУГАРОВА Ханда Найдановна дуулаа. 1944 онһоо Дабаатын бэри.

«БОРОЛЖЫН УЗУУРААР ЖЭРЬЕГШЭ...»

Боролжин узуураар жэрьегшэ Булжуухай шубуухай. Бултанай дундахануур найгагша Манай ахай, хөөхэй

Тэрэлжын узуураар жэрьегшэ Тэрээхэн шубуухай. Тэгэнэй дундахануур найгагша Манай ахай, хөөхэй.

«БАГЛАА САМБАЙГАЙ САБИДАРХАН...»

Баглаа самбайтай сабидархан Баруухан харгыда сэнгэхэд гээ, Баталхан хайратай амарагни Байгыш даа гэхэдэжэ, эмнис гээ.

Толгой сагаантай сабидархан Талынгаа харгыда сэнгэхэд гээ, Танилсан хайратай амарагни Танилсаа гэхэдэжэ, эмнис гээ.

1926 ондо Эрхирэг нютагта түрэн ЖИГЖИТОВА Жэмэ Цыреновнаа бэшэжэ абтаа.

«ДАБААТА ХУУРИН ТУХАЙ»

Хабтаган Дабаатын дуулимханда Хаданууд энгэнэ шүүдэрһөө. Хашлхан нүхэд шигөө илдамханда Хашрамни сониндэ дураһаа.

Уужамхан Дабаатын дуулимханда Ургынууд энгэнэ шүүдэрһөө. Ушарсан нүхэд энгэнэ илдамханда Ухаамни сониндэ дураһаа.

Сэлгээ Дабаатам аршаантай юм. Шэлинээ бооринһоо харьялдаг юм. Шэнгэлэн гансахан нүхэрни Сэжэнхэн зүрхэндэм гансахан юм.

Уужамхан Дабаатамнай аршаантай юм. Уулынгаа бооринһоо харьялдаг юм. Ушарһан гансахан нүхэрни Ухаанхан зүрхэндэм гансахан юм.

Хабтагай Сагаан Дабаатамнай Хадынгаа бооринһоо харьялдаг юм. Хашлхан гансахан нүхэрни Харахан зүрхэндэм гансахан юм.

Эрхирэгтэ ажаһуудар ЦЫМПИЛОВА Гажид Цыремпиловна ЧИМИТОВ Шонжи-Нима Дамбаевич хоёрһоо бэшэжэ абтаа.

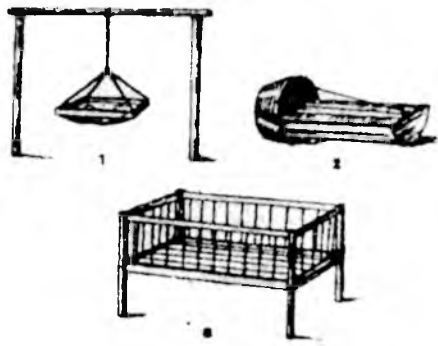
Угаймнай заншалнууд

ҮЛГЫ

Дэлхий дээр хүн түрэлтэнд эдэд янзын хүүгэдэй үлгы болоод, орон байдагыше наа, буряад шэнги дүүжэлхэн үлгы байдаггүй. Чингис Богдо хаанай түрэхэд, Зарджогуудай гэдэг нэгэ үбгэн нимэ үлгы дархалаад хэлээн ха: «Дүрбэн үнгын модоор холбон бүтээжэ, бүүдүн модыень бүхэд нугалаад, нарин модыень нахид нугалаад, энэ үлгые бэлэдхэб. Үлэмжэ буянтанаи бойжохын түдөө үлгы гэжэ нэрлэбэб. Дээрэ дүүжэлэн шагтагалан уяһамни, тэнгэрлиг хүбүүн гэнэн удхые харуулааб».

Тэрэ үбгэн үлгыгөө дүрбэн ондоо модоор дархалан байгаа ха. Сахаяа яшал модоор дархалаад, уялаагаа бүхөөр зангидажа, үлгыдөө борьбо шагай уядаг заншалтай байһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1) дүүжэн үлгы; 2) газарай үлгы; 3) орон үлгы.



БАСАГАНАЙ ДЭРЭ



Эртэ урдын сагта басагандоо оро дэбидхэр бэлдээд, хадамда мордууддаг заншалтай байгаа. Мүнөөшье иигээд уламжалһаар байна. Дэрэ бэлэдхэхэдэ, утыень оронойнгоо хэмжээгээр, үргэниень толгойнгоо хэмжээгээр оёдог юм. Материалын нэсы, сэмбэ гү, али хилэн байха. Гурбан үнгын гогоолто хэжэ, хоргой хүбээ хэдэг. Тэрэнтээ булгайгаар хүбөөлөөд, шюургаяа нэвтэглээн оёдог. Дэрнүгээ шюур оеходоо, дүрбэлжэн гэрхээр хэлбэртэй, гурбан үнгын угаһые голонготуулан оёдог. Юһэн мүнүн таб хададаг. Дундахи гурбан табтаа шүрээ,huba хуулгадаг. Яшал модон гэшээ тэнгэрини аянга буудаггүй гэнэн домогтой. Тимэ дээрэһээ хүүгэдэйнгээ дэрэдэ тиимэ тошбо хададаг.

1. Дэрэ дэрлэхэдэ, эбтэй, бүхэшье байха зэргэтэй. Нэгэ наһан соо хахасахагүй гэнэн удхатай. Зосоонь хүүгэдэйнгээ хубсаһа хэхэдэ, таарамжатай.

2. Дэрэ гэшээ хубсаһай хани, хүл хүддын тэмдэг юм. Хүүгэдэй нааданхайшье гэхэдэ болохо. Хүүгэдэргамжада татуулан, дэрээ мори болгон унажа наададаг. Мүнгэн табшьен эльбэн харан байжа, тооложо наададаг. Нүүдэл амидаралда таараһан бэхлиг хинсэтэй юумэн.

3. Дэрээ хурим түрэ дээрэ булалдаха ёһо бин. Шэнэ гэртээ дэрэ оруулха үедэ хоёр талын шамбай хүбүүд хоёр боложо дэрээ булалдажа, хэн диилэхэниинь үрдижэ табидаг. Гэрлэхэн хоерой дэрэ ниилүүлэхэн тухай үрээл хэлэгдэдэг.

ЭХЭНЭР ХҮНЭЙ ХУБСАҺА БОЛОН ҮНЭНЭЙ ХУБИЛАА

1. Басаган хүн. Арба хүрэтэрөө хүбүүн хүнтэй адли хубсаһаган. Энгэртэй, уга хамсыгай номон дэгэл үмдэжэ, оүһэ бүһэлнэ. Дүрбэн гэзэгэ гүрэхэ.

2. Арбан наһанһаа арбан таба хүрэтэрөө басаган энгэргэн дэгэл үмдэжэ, зургаан гэзэгэ гүрэдэг.

3. Арбан табһаа хори наһанай хоорондо энгэртэй, уга хамсыгай басаган дэгэл үмдэжэ, ниихэ, даруулга, эдэд зүүдхэл зүүхэ. Найман гэзэгэ надхуулаха. Энэ үедөө наһа хүсэхэн басаганай тоодо ороно.

4. Басаганһаа һамган болоходоо, үһэс хахалжа, туйба зүжэ, уужа үмдэжэ, айлай гал гуламтын эзэн болоно.

5. Жаранһаа дала хүрэтэр наһанай эжинэр сахил хүртэжэ, орхимжо зүүжэ, өөрөө лама багшатай боложо, бурханай шаби ороно. һамган дэгэлээ орхижо, номон дэгэлээ үмдэнэ. Туйбана орхижо, үһэс хюһана. Тарни, маани мэгээм уншажа, наһанай буян үйлэдэжэ, үри бэсэдэ буян хэшэг хуряана.

Иигэжэ эхэлэр хүн хүбүүн шэнжэлһээ басаган боложо, басаганһаа һамган боложо, һамганһаа шабганса боложо, бурханай шаби болодог гуринтай.

Батажаргалын СЭРСЭГМАГАЙ «Заяанамнай заншал» гэнэн номһоо.

«Миний мүйшэн шиний мүйшэнтэй»... гэнэн конкурсдо

УНАГАН НҮХЭРНАЙ БЭЛЭЙ

ХҮБШЫН ХҮХЭ НЭРНЭ ХАЙШАА БАЙДАГ БЭ?

Багаһаа хойшо унаган нүхэр ябаһан хүн тухайгаа дурдаха дуран хүрэнэ. Тэрэ нүхэрэм Бармид гэжэ нэрлэтэй. Юундэ тиимэ нэрэ абаа юм гэхэдэ, Барагий Мунгонов «Баян зүрхэн» соогоо манай Ташар тухай зохёожэ бэшлэн. Тэрэ ном соогоо унаган нүхэртэм «Бармид» гэжэ нэрэ үгөөд, ном соо бэшлэн байха.

Бармидни зааханһаа уймаршаг зантай, хошон үгэстэй, ехэ зугааша, хорон зүүгэстэй, ангууша, булга бугыш баридаг юм хэн. Зугаалхадааш, нээрээ хэлэдэг юм гү, худаалаар гү, мэдэхэгүй хүн энэ хүмнай дутуушаг гү даа гэжэ наһахаар. Бурюу зүбыешни заабарилжа, заһажа байха һайхан сэгдэхэлтэй, сагаан һанаатай хэн. Минии мүйшэ ажануужа байһан Мирон нүхэртэйм бүришье ехэ дүтэ, 5-6 наһанһаа нүхэсэхэн унаган нүхэд хэн.

Бармид Мирон хоёр эрдэмтэйшье болоогүй даа, арай шамай 5 класс дүүргээ. Урмын-Адагта долоон жэлэй дунда хургуулида хуража байхадаан, 4-5 хүбүүдые колхозоймнай түрүүлэгшэ ФЗУ-да (фабрично-заводской училищца) хургаһамнай гэжэ, колхоздоо ажалан болгожо абаһан юм. Бармид малшан хүнэй хүбүүн хадаа мал харууһалха, морин косилкаар үбһээ савшаха. Зунай сагта мориндо ехэ дуратай байһан. Минии нүхэр Мирон 14-тэйһөө нүхөөр барилган модо отолжо, мороороо хадаһаа модоо оруулжа, зөөжэ, дархан ажалан боложо эхилээ хэн. Бэшэ хүбүүдын шоферой курсда хураһан. Ехэнүүд боложо, албанда мордохо сагынышье дүтэлбэ. Мирон хүгшэн эжы, баабайтай хадаа албанда мордоогүй, харин Бармид албанда ябахадда, багашаган сайаалга хээд, унаг дуратай Маруся гэжэ гоё сөбэр басагар хүүгүүлээ хэн.

Албанда ябахадда, Миронтойгоо ходо бэшэжэ бэшлэхэ. Нютагаарнай ямар һонин бэ? Хэд һамга абажа байһаб, ямар басагад хадамтай боложо байһаб? Миронийн бэшээ: «Бармид, биини Марусине һамган болгожо асараад байһаб. һаяар үхибүүнтэй болохого байһабди». Тиухэдэн хуража бэшлэн: «Намайе албанда мордохууһан Марусяар гү, али шэхэ хатуушаг (бүгдэхээр дууладаг) Марусяар гү?» Үлэхөөрөө, биш шэхэ хатуушаг байһанби.

«Үгы бэд доо, юундэ шамайе мордохууһан Марусяар һамга хэхэ һэмби, хайшан гэжэ шиишингээ ерэхэдэ шюурешни хараха хүмбиб, хара багаһаа нүхэсэхэн унаган нүхэд гэшээ аабзэбди», - гэжэ харюу үгөө. «Зай, тэрэ шэхэ хатуу Марусяар һамга хэхэ хадаа, олон үхибүүнтэй, һайн хуугыш даа, нимэ хуби заяатай байгаа хэн бээш. Биш мэнэ һаяар гэртээ бусахаб, унаг дуратай Марусяраа һамга хэхэб, хүлэгээл наһан», - гэжэ бэшлэб.

Марусиньшье хүлэгээгүй, ерэхэдэн, нютагтаа хадамтай болоод байгаа хэн. Унаган нүхэд нэгэ үйлсэдэ байратай, һайндэг болохоод, гурба дүрбэн бэлэ айл хамтаржа, зугаалдаг сэнгэлдэг һэмди. Үхибүүндай бараг хабаатайгаар түрлэн. Хоёр айлаймнай басагад-хани нүхэд 8-даху класс дүүргээд, педучилищца суртаа дүүргээ хэн.

Үшөө гэшээ хуража, ехэ классуудта багшалдаг ажалтайнууд.

БАГЫН ДУРСАЛГА

Үшиһэй танил хадаа эжынь Бармидда хургуулида оруулха гэжэ манайда байһабди. Уймаршаг хадаан, эжынь Бармидтаа һайн хураарай, тоомоо буг таһараарай, Марусина бү сохөөрөй гэжэ, толгойень эльбээд ябаа хэн. Эжым нэгэнтэ табар ороһоһоо гар тээрмэдэ татахые Бармидда ябуулба. Гар тээрмэ гэшээмнай тэрэ сагта тоомтой айлда байдаг хэн.

Хүршындоо ошожо, ороһоһоо татаха зуураа, үрмиень хулуужа эдижэрхихэн байба. Тэрэ гэрлээр хүршыннай хугшоо гүйжэ ерээд, Бармидмни хаража оробо: «Юундэ үрмиемни хулууба гэшээбиш? Ажалһанаа хоолуулаха гэнэн хүнби. Ямар муухай хүбүүн гэшээбиш?»

Бармид хэлээ: «Э, би хулуугагүйлби, үрмэ гэшээмнай ногдэ амандашье хараагүйлби, наһаа уриг ороһоһоо татаһан хүн хулуугаа бэшэ гү? Хулуугаа гээ һаатнай, би гэрһээ асаруужаб, минии эжы баһал зузаан үрмэ баридаг даа», - гэжэ, гэрлээн түргэн гаража ошоо хэн.

Гэртээ харихадаан, эжынь мэгдэн хураа: «Юун болоод, уймараадаг а эрээ бээш даа, Марусина гааруулаад, эжыдын хараалгаад ерээ гүш?» - гэбэ.

Тиухэдэн Бармид: «Үгы бэд доо, би Марусина яажашье гааруулаһгүйб, нэгэдэхээр, эжыһэнь айдагди, хоёрдоһоор, һайн нүхэд гэшээлди, суртаа номоо үздэгдди, ходо ал һайнараа ябахадди», - гэбэ. Эжынь зугаалангаа хэлэбэ: «Шим ехэ болоходоо, Марусяраа һамга хээрэйш». Бармид харюусаба: «Эжы, шал тэнэг юумэ бү хэлыш даа. Энэшини шал дуули юумэл, хайшан гээд, шэхэ хатуушаг бэрлэтэй хоорлэдэхэ хүмши, бү ехээр хүлэгжэ яда, биини албаа хээд, гоёхон шарайтай багша һамга асархаб». Тэрэ багаһаа амалһандаа юм гү, үлэхөөрөөшье Бармиднай багша һамгагай боложо, ан бун хуужа байтараа, жаран наһанайнгаа дабаан дээрэ гаража ябатараа, хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наһа дүүрээ хэн.

Бармид нүхэрнай Баруун-Астайда 60-70 толгой эрэ үхэр зундаа харууһадаг ажалтай байһан. Бүгдэ хонин ажалтай байгаабди. Би центр морооро ерэхэ, хэрэгтэй юумээ абааг бусахадаа, Бармидайдаа ороод ябаха байна гэжэ нэгэ хахадтай, үхибүүдтэнь конфетэ юумэ абааг ерэхэб. Бармид намаяа хаража, ехээр хүхээд: «Биш баһа эдэе хоолоо абаашаха гэжэ ерээд байһаб, - гэжэ хэлээд, - Маруся, нэгэ хүүхэн!» абааг, эдэе хоол бэлдээд ерэгты, төмөхон амһарта абаарай, Баруун-Астай ябая, тэнгэшини мүнөө зун ехэ элбэгээр хүбшын хүхэ нэрлэн ургаад байна. Биини баһа һамгаа, нэгэ хүбүүгээ абахаб», - гэбэ.

«Ябая, ябая, үлэхөөрөөгүй гүш, юугээ гэжэ бодолгомто болоо хүмши, ошо түргэн, Мирондоо ошоод хэлээрэй».

«А-аа, үшөө сэржэмэе абахые мартахагүй бишууш даа». Бидэн хүлэгээд байхабди, мүнөө үгдэшиндоо ерэхэн, манайдаа хондог үлгөөгүүр эртэлээд, бишуубди даа», - гэбэ.

«Хүбшын хүхэ нэрлэн хайшаа байдаг бэ», - гэжэ, биш түргэн гэртээ харайлажа ерээд, юу хүүгээ түргэн түхээржэ, тэрэ үгдэшиндоо нэгэ басага абааг ябахад ерэхэбди. Үлгөөгүүр эртэлээд, табуулан мори тэргээ хүлөөд, Орбоштын гүүртээд хүрэхэ ерэхэбди. Бармиднай үшөө нэгэ мори нүхэдһөө эрижэ, гурбан моринтой тэргээ тэнгээ мулталаа орхөөд, һамга бидэ хоёрын нэгэ-нэгэ хүүхэдэ хойноо һундалдуулаад, Бармид амһарта, эдэе хоолоо ганзагалаад, Баруун-Астай гэшхэлүүлээ бэлэйбди.

Үгдһөө һайса үнгэрөөд байхадаан, байрадаа хүрэхэ ерэхэбди. Тэнгэнь табхаршаг хара утаан болоһон, унтадаг жаахан гэр байба.

«Таанар галаа түлээд, эдэе хоолоо бэлдэгты, мүнөө нэрһэ түгэхээ ошохогүйбди, орой болохо, үлгөө шийр һайса хатаһан хойно ябахадди, би үхэр малаа эрьехэм», - гэжэ, буугаа үргэлөөд, саашаа гэшхэлжэрхибэ.

Угануһегүй буугай нэрехые дуулажархиба. һамганинь ангууша нүхэртэй хадаа тооношьегүй. Харин биш юумэндэ дуратай, ошожо харахадам, Бармид гүрөөһе буудажархөөд, түргэн гэгшээр үбшээ байба. Биш хайрлажа, хаб хара нюдени хургаара эльбээд байхадам: «Хайрлана гүш даа, алуулаха гэжэ ан түрэдэг юм», - гэжэ Бармид хэлээд, ногоон сооһоо консервын хоршиһон баанха оложо абааг, доосоһоон шуһыень угдааг, намдаа һарбайжа: «Мээ, уу энэ шуһа - домтой һайн байдаг юм, элгэ хотом үбгэнэ гэдэг бишуу. Үшөө эльгэ боорыень түгхэйгээр эдиэхш», - гэбэ.

Ангай шуһыне түрүүшынхэе уухадан, даһатай шэнги байгаа бэлэй.

«Энэ мяхаараа эдэе гээ бэлдэгты, би үхэрнүүдэ суглуулахам», - гэжэ хэлээд, үшөө саашаа гэшхэлжэрхибэ.

Минии харахадам, үхэрөө хадаа хашаагай саагүүр үхэрнүүдтэнь даһанаа доһоһоор суглааржа эхилээ хэн. Бармидай ерэхэдэн, эдээн бэлэн, сэржэмээ үргэжэ, сагатаараа эдээлээд, табхар гэр соогоо (табшаан) наар дээрэ унталгана түхээржэ, Бармидайнгаа шог зугаалһаар байтар бүхэ нойрттоо дарагдашоо бэлэйбди. Үлгөөгүүр нэрхэдэмнай, Бармиднай үни бодонхой, үхэр малаа туужа залаһай, үшөө нэгэ гүрөөһе бууддаг, мяһыень модоной гэшүүһэндэ үлгөөд, унай табхархихан байба. Галаа түлээд, сөйгөө шаһажа байба.

«Бушуу сайлагты, шийр хатаа, нэрлэндэ ошоһобди», - гэбэ.

Мориндоо барижа эмээлээд, амһартаа ганзагалаа тээгээд, хүбшындоо хүхэ нэрлэндэ тулажа ерэхэбди.

Хабтагай тала дүүрэн алирһанһаа жаахан үндэрлэгшлэтэй, жэмэсын томонууд, амтатайшье, хүбшын хүхэ нэрһыне сагатаара эдээд, амһартануудаараа дүүрэн түгээд, ангай мяхатай, ехэл баяртай, баян гэртээ бусад бэлэйбди. Бармиднай бидэнээ үгдэшоод, малтайгаа тэнгээ үлөө хэн. Бидэнтэй ябалһанан хүбүүшини эсэгдээд адли бишуу, ажалша, жэмэсээ түгэхэдэшье бэрхэ байгаа хэн. Бармидай һамганинь мүнөө энэ хүбүүн бэрлэтээ ехэ тааража, аһанаараа харалсан һайн байна даа. Тиүгэжэ аяар холын Баруун-Астайда, хүбшын хүхэ нэрһэ түгээ ерлэн байһаб, унаган нүхэрэйнгөө һайнаар.

М. ТУБАЕВА

Table of contents on the right margin with times and page numbers.

12 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Серил

РОССИЯ

БГТРК

07.00 Утро Бурятии
08.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина).

13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Телесериал (США).
14.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина).



БГТРК

19.00 Детское время. Мультфильм
19.35 Люди и судьбы
19.45 Амар сайн, буряад хэлэн!

22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 Авторская программа Елены Масюк «Косово поле».

03.50 «Очень большой теннис».

ТИВИКОМ

09.00 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 «Сегоднячко» за неделю

АРИГ УС

07.00 Новости дня
07.15 Погода
07.20 Дорожный патруль Сводка за неделю

17.00 Star Start
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего

ОТБ

09.00 «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210». Т/с для молодежи
10.00 МУЗЫКА НА СТС
10.30 «МЕЛРОУЗ ПЛЕИС». Т/с

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.30 «Криминал»
08.45 «Карданный вал»

09.45 «Час быка»
09.55 Серил «Улицы разбитых фонарей». «Чарующие сны»
11.00 «Сегодня»
11.25 Серил «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)

РАДИО

6.12 «Земля родная». Радиожурнал
6.37 Информации, объявления
6.45-6.55 «Время выбора». Кандидат в депутаты Народного Хурала Республики Бурятия Б.Б.Гыргенов

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Цены действительны до 15.03.2001г. (нижние цены)
30 руб.
35 руб.
40 руб.

Кафе «САРАН»
- банкеты
- юбилеи
- коллективный отдых
Мы будем рады видеть Вас!
ул.Ключевская, 39, ост. «ВСТУ», тел. 41-11-00

Зимний сезон на «Верхней Березовке»!
Пансионат «Верхняя Березовка» приглашает гостей и жителей республики отдохнуть и поправить свое здоровье.
Тел.: 34-45-75

13 ВТОРНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Серил

РОССИЯ

БГТРК

07.00 Утро Бурятии
08.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина).

10.35 «Крот-садовод». Мультфильм.
10.45 «Православный календарь»
10.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть».



БГТРК

19.00 Детское время. Мультфильм
19.25 Улгур
19.45 Время выбора. Кандидат в депутаты НХ РБ по Географическому избирательному округу №49 Б.Б.Гыргенов

22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Александр Абдулов, Донатас Банионис.

00.30 «Россия-начало». Премьера документального сериала.
01.00 ВЕСТИ.
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 Серил «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины

АРИГ УС

07.00 Новости дня
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс

08.00 Т/с «Алло, алло»
08.25 Диск-канал
09.00 Новости
09.25 Метеопрогноз

ОТБ

09.00 «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210». Т/с для молодежи
10.00 МУЗЫКА НА СТС
10.30 «МЕЛРОУЗ ПЛЕИС». Т/с

НТВ

08.00 «Сегодня»

08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости
7.20 «Время выбора» Кандидат в депутаты Народного Хурала Республики Бурятия В.В.Гыргенов

14 среда

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Убойная сила-2»: «Смачающие обстоятельства»
12.10 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «В краю живых истомов»
12.40 История одного шедевра. Н. Ге. «Петр I допрашивает царевича Алексея»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 Вия Артмане и Ивар Калныньш в фильме «Театр». 2-я серия
15.20 Как это было. Американская выставка в Сокольниках
16.00 Новости
16.20 Зов джунглей
16.45 До шестнадцати и старше
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Т/с
19.00 Вечерние новости
19.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Легенда «Калипсо»»
19.50 Здесь и сейчас
20.00 Человек и закон
20.40 «Кто хочет стать миллионером?». Телеигра
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.50 Лайза Минелли и Ширли МакЛейн в фильме «Вестсайдский вальс»

РОССИЯ

07.00 Утро Бурятии
09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Т/с
08.50 09.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
09.25 «Телепузики»
10.30 Утро с «Аргументами и фактами»
10.35 «Крот и зонтик». Мультфильм.

10.45 «Православный календарь»
10.50 «Дежурная часть»
11.15 Х/ф «Живая мишень».
13.00 ВЕСТИ.
13.30 «Санга-Барбара» Т/с
14.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина).
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира».
16.00 ВЕСТИ.
16.30 «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой.
17.00 «Луиза Фернанда». Телесериал (Венесуэла).
17.55 «Планета КВН».
18.25 Премьера телесериала «Простые истины».

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

БГТРК

19.00 Детское время. «Түдтү баабайнда»
19.20 «Музыкальная жемчужинка». Алеша Фролов. ДМШ №4
19.30 Бодолнууд
19.50 Мир прессы
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.30 «Толи». Проблемы бурятского языка
20.55 Зурхай
21.00 Актуальное интервью. Депутат Государственной Думы РФ С.П. Будажапов
21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.45 Время выбора. Кандидат в депутаты НХ РБ по Геологическому избирательному округу № 49 Б.Б. Гыргенов
22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Том Беренджер в остросюжетном фильме «Замена» (США). 1996 г.
01.00 ВЕСТИ.

РТР

01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня»
01.40 ПОДРОБНОСТИ
01.50 «Дежурная часть».
02.00 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Борис Хмельницкий, Александр Филиппенко, Лариса Удовиченко, Ольга Кабо и Николай Караченцов в приключенческом детективе «Убийство в Саншайн Менор». 1993 г.
03.35 РУССКОЕ ЛОТО.

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
11.35 Фильм «Бегство Плато»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
13.55 Жизнь без риска
14.00 Телемагазин
14.30 Т/с «Черная бухта»
15.30 М/ф «Удивительная бочка»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Т/с «Доктор Элинон Бромвелл»
17.30 Док. сериал «Прощай, XX век»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Муз. поздравления
19.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк»
20.40 Телемаркет
20.50 Домашний зоопарк
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Недвижимость. Прогноз погоды
21.30 Комедия «Слишком влюбленная»
23.35 Прогноз погоды. Телемаркет
23.50 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.20 Т/с «Папочка-майор»
00.55 Глобальные новости
07.00 Новости дня
07.25 Погода

АРИГ УС

07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Т/с «Алло, алло»
08.25 Диск-канал
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Т/с «Женаты. С детьми»
10.00 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
10.05 Т/с «Тропиканка»
11.05 День за днем
11.45 Дорожный патруль
17.00 Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 БИС
19.25 То, что надо
19.50 Формула успеха
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 Мир товаров в «Восточных воротах»
21.35 Ток-шоу «Я сама». Истории с продолжением
22.50 Восточный экспресс
22.50 Метеопрогноз
22.55 Формула успеха
23.15 Т/с «Пси-фактор»
00.15 Джеймс Бейлиш в фантастическом боевике «Провал во времени»

ОТВ

09.00 «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210». Т/с для молодежи
10.00 МУЗЫКА НА СТС
10.30 «МЕЛРОУЗ ПЛЕИС». Т/с
17.00 «СКУБИ И СКРЭППИ». М/с
17.30 «БЭТМЕН». М/с
18.00 «РЫЦАРЬ ДОРОГ». Т/с
19.00 «ЧАСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ МАГНУМ». Т/с
20.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «ЧАРЛЬЗ В ОТВЕТЕ»
20.30 КОМЕДИЯ НА СТС: «ЧУДЕСА НАУКИ»
21.00 «STAR TREK - ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ». Т/с
22.00 КИНО НА СТС: «ЧЕЛЮСТИ - 3»
00.30 «ДОБРО ПРОТИВ ЗЛА». Т/с
01.30 КОМЕДИЯ НА СТС: «КАК В КИНО»
02.05 МАГАЗИН НА ЭКРАНЕ
02.35 МАГИЯ МОДЫ

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.35 «Час быка»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «В печать»
09.55 Час сериала. «Идеальная пара»
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.15 Наше кино. Комедия «Разбудите Мухина»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Среда». Экологическая программа
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Сериал «Семнадцать мгновений весны»
18.55 «Впрок»
19.30 «Криминал»
19.45 Футбол. Лига чемпионов. «Милан» (Италия) - «Депортиво» (Испания). 1-й тайм
21.00 «Сегодня»
21.30 Футбол. Лига чемпионов. «Милан» (Италия) - «Депортиво» (Испания). 2-й тайм
22.35 Т/с «Идеальная пара»
23.45 «Час быка»
00.00 «Сегодня»
00.35 «Дневник Лиги чемпионов по футболу»
01.25 Сериал «За гранью возможного». «Непостоянная Луна»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.30 Программа «Выбор»
7.45-8.00 «Тоонто нотаг». К 70-летию республиканского радио «Чем слово наше отзовется» - Воспоминание - рассказ журналиста Ю.И.Будаева (на бур. яз.)
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск. яз.)
19.45-20.00 Актуальное интервью (на бур. яз.)

ЗАУДИНСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ ЗАКУПАЕТ:
ЗЕРНО ПШЕНИЦЫ И РАЖИ ПРОДО-
ВОЛЬСТВЕННОЙ КОНДИЦИИ

Обращаться: РБ, г.Улан-Удэ, ул.Пищевая, 1 «А».
Тел.: 42-52-46, 42-49-86

АССО АвтоЦентр "КАССО"
ПРИНИМАЕТ ЗАЯВКИ НА ПОСТАВКУ
МИКРОАВТОБУСОВ ИЗ ЮЖНОЙ КОРЕИ



ВЫГОДНЫЕ УСЛОВИЯ. ГАРАНТИЯ

Тел.: 34-72-58, 34-26-13

Кафе "САРАН"
предлагает
Комплексные обеды
От 30 до 40 руб.
Вкусно и недорого
в уютной обстановке
ул.Ключевская, 39, ост. "СЦГТУ", Тел.: 41-11-00

15 четверг

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Кто хочет стать миллионером?». Телеигра
12.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Легенда «Калипсо»»
12.45 История одного шедевра. К.Брюллов. «Всадница»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.10 Комедия «Безумный день инженера Баркасова». 1-я серия
15.20 Человек и закон
16.00 Новости
16.20 Программа «100%»
16.45 До шестнадцати и старше
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Т/с
19.00 Вечерние новости
19.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Великий поход лангустов»
19.45 Здесь и сейчас
19.55 А.Гордон и В.Соловьев в программе «Процесс»
20.40 Игорь Ливанов и Константин Хабенский в фильме «Империя под ударом. Хлыст»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.50 Олег Борисов и Лидия Федосеева-Шукшина в комедии «По главной улице с оркестром»

РОССИЯ

07.00 Утро Бурятии
09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина)
08.50 09.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
09.25 «Телепузики». Программа для детей.
10.30 «Открытая таможня».
10.45 «Православный календарь».
10.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть»
11.15 Борис Хмельницкий, Александр Филиппенко, Лариса Удовичен-

ко, Ольга Кабо и Николай Караченцов в приключенческом детективе «Убийство в Саншайн - Менор».
Сатирический киножурнал «Фитиль».
13.00 ВЕСТИ.
13.30 «Санга-Барбара». Телесериал (США)
14.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина).
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира».
16.00 ВЕСТИ.
16.30 «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой.
17.00 «Луиза Фернанда». Телесериал (Венесуэла).
17.55 «10 лет «Джентльмен-шоу».
18.25 Премьера телесериала «Простые истины».

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

БГТРК

19.00 Детское время. «3, 4...»
19.20 Монголой арадай дуушан, ажалай Баатар Гурзвдорж
19.45 Время выбора. Кандидат в депутаты НХ РБ по Геологическому избирательному округу №49 А.Г. Варфоломеев
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.30 «История в лицах». К 150-летию создания Забайкальского казачьего войска
20.50 Горячая линия
21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.45 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Х/ф «Синдикат киллеров» из цикла «Марш Турецкого». 1-я серия.
00.25 ПРЕМЬЕРА. «Откройте, милиция!». Документальный сериал.
01.00 ВЕСТИ.
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня».

РТР

01.40 ПОДРОБНОСТИ.
01.50 «Дежурная часть».
02.00 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС Хоакин Феникс в психологическом детективе «Мишени» (США). 1998г.

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
10.00 «Из жизни женщины»
10.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване.
11.35 Комедия «Слишком влюбленная»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
14.00 Домашний зоопарк
14.10 Телемагазин
14.30 Сериал «Тридцать случаев майора Земана»
15.30 М/ф «Тряк! Здравствуйте!»
16.00 Сериал «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Доктор Элинон Бромвелл»
17.30 Док сериал «Прощай, XX век»
18.00 Сериал «Я люблю Люси»
18.30 «Из жизни женщины»
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Прогноз погоды
20.30 Семь строк
20.40 Телемаркет
20.55 Жизнь без риска
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Недвижимость. Прогноз погоды
21.30 Фантастика «Аккумулятор»
23.45 Прогноз погоды. Телемаркет
00.00 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.30 Сериал «Папочка-майор»
01.05 Глобальные новости
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз

АРИГ УС

07.50 Т/с «Алло, алло»
08.25 Диск-канал
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Т/с «Женаты. С детьми»
10.00 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
10.05 Т/с «Тропиканка»
11.05 День за днем
11.45 Дорожный патруль
17.00 Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 Наши любимые животные
19.25 ТК «Ариг Ус» представляет: «Люди и горы»
19.45 Формула успеха.
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 Мир товаров в «Восточных воротах»
21.35 Церемония вручения музыкальных призов «Brit awards»
23.35 Метеопрогноз
23.40 Формула успеха
00.00 Кристофер Рив в фильме «Смертные грехи»

ОТВ

09.00 «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210». Т/с для молодежи
10.00 МУЗЫКА НА СТС
10.30 «МЕЛРОУЗ ПЛЕИС». Т/с
17.00 «СКУБИ И СКРЭППИ». М/с
17.30 «БЭТМЕН». М/с
18.00 «РЫЦАРЬ ДОРОГ». Т/с
19.00 «ЧАСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ МАГНУМ». Т/с
20.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «ЧАРЛЬЗ В ОТВЕТЕ»
20.30 КОМЕДИЯ НА СТС: «ЧУДЕСА НАУКИ»
21.00 «STAR TREK - ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ». Т/с
22.00 КИНО НА СТС: «ЧЕЛЮСТИ. РЕ-ВАНШ»
00.05 МУЗЫКА НА СТС

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «В печать»
09.55 Час сериала. «Идеальная пара»
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 Наше кино. «Собака на сене». 1 серия
15.00 «Сегодня»
15.25 «Путешествия натуралиста»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Сериал «Семнадцать мгновений весны». 12 серия, заключительная
18.55 «Впрок»
19.25 Мир кино. Боевик «Один в поле воин» (США)
21.00 «Сегодня»
21.35 Час сериала. «Идеальная пара»
22.45 «Независимое расследование» Н. Николаевым»
23.40 «Тупите свет»
00.00 «Сегодня»
00.25 Герой дня
00.50 «Криминал»
01.00 Футбол. Лига чемпионов. «Спартак» (Москва) - «Лион» (Франция)
03.10 «Дневник Лиги чемпионов по футболу»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости. Объявления
7.30 «Корзинка потребителя»
7.35 Актуальное интервью
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск. яз.)
19.45-20.00 «Ученые Бурятии»

16 ПЯТНИЦА

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
08.00 Новости
09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 Игорь Ливанов и Константин Хабенский в фильме «Империю под ударом: Хлыст»

09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
«Телепузики». Программа для детей
09.25 «Тысяча и один день».
10.30 «Православный календарь».
10.45 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть»

21.45 Радио для всех
21.50 ТВ обратная связь
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА

20.40 Телемаркет
20.55 Недвижимость
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»

22.00 ПУТЬ. Т/с
КОМЕДИЯ НА СТС: «ПОЛИЦЕЙСКИЙ И БАНДИТ - 2»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»

РОССИЯ

07.00 Утро Бурятии
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Т/с
08.50 09.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

БГТРК

19.00 Детское время. Мультфильм
19.15 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ по Геоэкономическому избирательному округу №49

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Т/с «Марисоль»
10.00 «Из жизни женщины»
10.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»

АРИГ УС

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Т/с «Алло, алло»

ОТБ

09.00 «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210». Т/с для молодежи
10.00 МУЗЫКА НА СТС
10.30 «МЕЛРОУЗ ПЛЕЙС». Т/с

МЕНЯЮ:

2-комн. благ. квартиру + дерев. дом в п. Сокол на 3-комн. благ. квартиру в городе.

А/м «Москвич-412» 1988 г.в. на крупный рогатый скот (в количестве 4 головы).

Организация ООО «ВостСибтехкомплект»

ПРЕДЛАГАЕТ:

- * Мельничные комплексы «Фермер-2» (пр-ва ОАО «Пензтекстильмаш»);
* Мешкозашивочные машинки (пр-ва КНР, Шанхай);
* Подшипники всех наименований;
* Стекло оконное М-4;
* Кирпич;
* Пиломатериал.

Тел./факс: 22-48-05.

Тел.: 22-44-22, 22-48-65, 22-46-98.

17 суббота

ОРТ

08.00 Новости
08.20 Программа «100%»
08.50 Мультсеанс
10.10 Семейная комедия «Альф»

12.00 ДОБРОЕ УТРО. СТРАНА!
12.45 «Сто к одному». Телеигра.
13.35 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

БГТРК

14.05 Детское время. Мультфильм
14.35 «ОтТНись». Программа для старшеклассников
15.00 Педсовет. Школа №60

04.05 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Шерелин Фени в мелодраме «Скольжение» (США). 1997 г.

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Автоэкспресс
09.30 Телемаркет
09.50 Недвижимость
10.00 М/ф «Птички»

ОТБ

09.00 «ДЖИММИ-СУПЕРЧЕРВЯК». М/с
09.30 «НАЗАД В БУДУЩЕЕ». М/с
10.00 «ИСПОЛНЕНИЕ ЖЕЛАНИЙ». М/ф

НТВ

09.00 Программа для детей «Улица Сезам»
09.30 Сериал «Закон джунглей»
10.05 Телеигра «О, счастличик!»

РАДИО

7.12-8.00 Информационная программа «Вчера. Сегодня. Завтра»
8.10 Программа «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»

18 воскресенье

ОРТ

- 08.45 Слово пастыря Митрополит Кирилл
- 09.00 Новости
- 09.10 Служу России!
- 09.50 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
- 10.20 Утренняя звезда
- 11.10 «Нелуговые заметки» с Дм. Крыловым
- 11.30 Пока все дома
- 12.05 КВН-2001
- 14.10 Футбол. Чемпионат России. «Торпедо» - «Динамо». 2-й тайм
- 15.05 «Эх, Семеновна!» Всероссийский конкурс частушек
- 15.45 Сокровища Кремля
- 16.00 Новости (с сурдопереводом)
- 16.10 Сериал «Китайский городской»
- 17.05 «Дисней-клуб»: «Все о Микки Маусе»
- 17.35 Умницы и умники
- 18.00 Живая природа. «Хищники: охотники поневоле»
- 19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
- 19.20 «Русские в полиции». Спецрепортаж
- 19.35 Золотая серия. Тучи сгущаются в фильме Леонида Гайдая «На Дерибасовской хорошая погода, или На Брайтон-Бич опять идут дожди...»
- 21.30 Антонио Бандерас и Омар Шариф в супербоевике «13-й воин» (2000 год)
- 23.30 Времена

РОССИЯ

- 09.30 «Крот-химик». «Качели». Мультфильмы.
- 09.40 Юрий Никулин, Жанна Прохоренко, Наталья Селезнева в музыкальной комедии «Точка, точка, запятая...» Фильм для детей. 1972 г.
- 11.00 РУССКОЕ ЛОТО
- 11.40 Всероссийская лотерея «ТВ БИНГО ШОУ»

- 12.35 «АНШЛАГ» и К»
- 13.35 «Городок». Развлекательная программа ФЕДЕРАЦИЯ ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС
- 14.05 Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1» Гран-при Малайзии. Трансляция из Куала-Лумпур
- 15.35 ВЕСТИ
- 17.00 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
- 18.20 Вокруг света
- 19.25 «Два рояля» Музыкально-развлекательная программа. САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
- 20.20 Евгений Леонов-Гладышев, Светлана Рябова, Михаил Евдокимов и Татьяна Догилева в комедии «Не хочу жениться». 1993 г.
- 22.30 М. Жванецкий. «Простые вещи»
- 23.00 Программа Николая Сванидзе «Зеркало»
- 00.20 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Дольф Лундгрэн в боевике «Миньон» (США). 1998 г.
- 02.10 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Шон Пенн и Ума Турман в комедии Вуди Аллена «Сладкий и гадкий» (США). 1999 г.
- 03.50 «Сергей Михалков, или Старый и новый век». Документальный фильм

ТИВИКОМ

- 09.00 Прогноз погоды. Телемаркет
- 09.20 Недвижимость
- 09.30 Первые лица
- 10.00 Кукольное шоу «ТелеБом»
- 10.30 М/с «Сейлормун: луна в матроске»
- 11.30 Сериал «Бандитский Петербург»
- 12.40 «Встреча с...» Галина Хомчик
- 13.30 Удивительные животные
- 14.00 Неизвестная планета
- 14.30 «Истории богатых и знаменитых»
- 15.00 Суперхоккей. Неделя НХЛ
- 16.00 Т/с «Сыщики-любители экстра-класса»
- 17.00 Музыкальные поздравления

- 17.30 «Мы и наш город»
- 18.00 Комедия «Молодые сердца»
- 20.15 Телемаркет
- 20.30 «Вспомнить все»
- 21.20 Недвижимость
- 21.25 Видеогид
- 21.30 «Скрытой камерой»
- 22.05 «Однажды вечером»
- 23.05 Титаны реслинга на TNT
- 00.05 Хит-парад на ГИТ
- 00.40 Ночной канал «Для тех, кому за полночь...»

АРИГ УС

- 09.00 Наше кино: А. Лазарев в фильме «Приятель покойника»
- 10.55 СВ-шоу: Вопли Видопясова
- 12.00 Х/ф «Лавина»
- 13.45 Дорожный патруль
- 14.05 Star-Старт
- 14.35 Шоу Бенни Хилла
- 15.45 Наше кино: Х\ф «Тихий Дон» 3 с.
- 17.40 Благая весть
- 18.10 Мир товаров в «Восточных воротах»
- 18.15 Музыкальный подарок
- 18.50 ТК «Ариг Ус» представляет: «Клево»
- 19.15 Формула успеха
- 19.35 Л. Нисон, С. Буллок в комедийном боевике «Тихие стволы»
- 21.30 Дорожный патруль. Расследование
- 21.50 Скандалы недели
- 22.45 Формула успеха
- 23.05 Премьера! «Ой, мальчики»
- 23.40 Кино без границ: «Кислотный дом»

ОТБ

- 09.00 «ХРАНИТЕЛИ ИСТОРИЙ». М/с
- 09.30 «ОТРАЖЕНИЕ»
- 10.00 «БЕТХОВЕН» М/с
- 10.30 «УЛИЦА СЕЗАМ»
- 11.00 КБ «ЛЕГОНАВТ»
- 11.30 КИНО НА СТС: «БАТАРЕЙКИ В КОМПЛЕКТ НЕ ВХОДЯТ»
- 14.00 «БАК РОДЖЕРС В 25-М ВЕКЕ». Т/с
- 15.00 «ГАЛАКТИКА». Т/с
- 16.00 «ВОЙНА С РЕАЛЬНОСТЬЮ».

- 17.00 «КВАНТОВЫЙ СКАЧОК». Т/с
- 18.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «ФАНТАСТИЧЕСКАЯ ДЕВУШКА»
- 18.30 ШОУ-БИЗНЕС
- 19.00 МУЗЫКА НА СТС
- 19.30 ОСТОРОЖНО. МОДЕРН - 2
- 20.00 «ПЕРВОЕ СВИДАНИЕ» Телеигра
- 20.30 «МОЛОДОЖЕНЫ». Телеигра
- 21.00 «УДИВИТЕЛЬНЫЕ СТРАНИЦЫ ГЕРАКЛА». Т/с
- 22.00 КИНО НА СТС: «ВО ИМЯ ОТЦА»
- 01.00 КИНО НА СТС: «ЗАРЯЖЕННЫЕ СМЕРТЬЮ»

НТВ

- 09.00 Наше кино. Вячеслав Невинный, Борис Щербаков и Марина Левтова в приключенческом фильме «Лило-ый шар»
- 10.35 Мультфильм «Прогулка кота Леопольда»
- 10.55 Наше кино. Игорь Костолевский и Анна Каменкова в фильме «Весенний призыв»
- 12.40 Мультфильм «Ушастик и его друзья»
- 13.00 «Сегодня»
- 13.20 «Свидетель века». Программа Владимира Карамурзы
- 13.35 Мир кино. Петти Дюк, Джеймс Ферентино и Аль Пачино в фильме «Это я, Натали» (США)
- 15.45 «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э. Успенского
- 17.00 «Сегодня»
- 17.25 «Большие родители»
- 17.55 «Без рецепта»
- 18.25 «Депрессия». Психологические прессы за неделю
- 18.50 Сериал. Пета Уилсон в фильме «Новые приключения Никиты» (Канада-США)
- 20.00 «Итоги»
- 21.10 «Куклы»
- 21.25 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Подставка»

- 22.35 Мир кино. Джерми Айронс в фильме «Китайская шкатулка» (Франция-Япония-США)
- 00.50 Третий тайм. Программа С. Шустера
- 01.45 Сериал. За гранью возможного. Жизнь после жизни. (США)

РАДИО

- 7.12 Информация, объявления
- 7.20-8.00 Программа «Слышу песни, сказки, легенды»
- 8.10-9.00 Литературно-художественная программа «Алтаргана»
- 9.10-10.00 Программа для школьников «Нелуговые заметки»
- «Нелуговые заметки» - радиовикторина для увлеченных ребят; «Мэндэй» - радиурок бурятского языка; «Сэсэг» - слово юным цветоводам республиканского эколого-биологического центра
- 12.00-13.00 Программа для молодежи «Воскресный полдень»

От всей души поздравляем свою бабушку **Дундупову Мэдэгму Аюровну**, тетю **Цырендулму, Жаргалму, Баярму** с весенним праздником 8 Марта. Желаем крепкого здоровья, счастья, удачи во всем и мирного неба над головой.
С/п.: родные.

ПРОДАЮ:
Раму УАЗ-452
Тел.: 41-81-69.

КУПЛЮ:
2-комн. блг. квартиру.
Тел. поср.: 21-21-50
Спросить Саяну.

МЕБЕЛЬ ОТ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ

Набор мягкой мебели «Юшор»

Набор мягкой мебели «Романтика»

Набор мягкой мебели «Алена»

НИЗКИЕ ЦЕНЫ.

ГАРАНТИЯ. КАЧЕСТВО!

ДОСТАВКА.

Угловая мебель «Арго»

Набор мягкой мебели «Камей»

Кровати одинарные и двойные

Патент АС03 7300600 от 10.01.2000 г. 975 от 15 июня 2000 г. выдан Назов. инст. ЖЗД р.н. ГНИ №2

г. Улан-Удэ, ЛВРЗ, Стрелка, тел.: 34-34-04

ПРОДАЕМ:
стекло тонированное 4 мм, котел твердотопливный, сетку «рабицу» оцинкованную, тестомес и электромясорубку, сейфы двухсекционные, светильники, лампы дневного света, плиты перекрытия.
Тел.: 21-15-51, 21-59-15.

АВТОЗАПЧАСТИ

для автомобилей:
ВАЗ, ГАЗ, УАЗ, Москвич, Ока, Таврия, Волга
ПО САМЫМ НИЗКИМ ЦЕНАМ
от производителя со склада и на заказ.
Гарантированное качество, надежность.
Тел.: 37-66-05
Улан-Удэ, ул. Жердева, 70

ОАО «АВТО»
Лицензия №Б 062478 от 30.06.99г.

БОЛЬШОЙ ВЫБОР ВЕЛИКОЛЕПНЫХ НАПИТКОВ К ПРАЗДНИЧНОМУ СТОЛУ

БОЛЕЕ 50 ВИДОВ ПИВА
СОКОВ
МИНЕРАЛЬНОЙ ВОДЫ

Гибкая система скидок, бесплатная доставка по городу, отсрочка платежа

АДРЕС: ул. Ключевская, 4.
Тел.: 37-13-88.

МЕБЕЛЬ

Ключевская, 21, каб. 28
Тел.: 33-18-37

Наборы для офиса, корпусная мебель, стенки, тумбы под теле-радиоаппаратуру, кухни, шкафы для платья и книг, столы, комоды, кровати, мягкая мебель и по заказам погребителей.

КУПИМ
ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩИЕ
СТРОГАЛЬНЫЕ СТАНКИ
МЕНЯЕМ
НА ПИЛОМАТЕРИАЛ И ДСП

ИРКУТСКАЯ ОДЕЖДА

Дорогие женщины!
Магазин «Иркутская одежда» поздравляет с праздником Весны
и приглашает за покупками
Магазин работает без выходных
Адрес: пр. 50-лет. Октября, 40, Дом торговли, II этаж

ТЕЛЕФОН ОТДЕЛА РЕКЛАМЫ:
21-55-97

Злоупотребление алкоголем вредит здоровью!



«ИИМЭ ЗОНОЙ ОЛОН БАЙГАА НАА, БАЙДАЛНАЙ НЭЙЖАРХАНЬ ЛАБТАЙ»

Судьбы людские

МАМАИЖЕ ХЛЕБ

Лайжа-Ханда Жимбеевна Орохой-Адагай дунда хургуулида олон жэл соо хүдэлжэ, 1980 ондо «Буряад Республикын багшата багша» гэхэн хүндэтгэ... зэргэтэй болоһон байна. ИРСФСР-эй ахалагша багша гэжэ хүндэтгэ нэрэ зэргэдэ, грамотага, бусад шанда хүртэһэн Лайжа-Ханда Жимбеевна мүнөө сагта нютагайнгаа хургуулийн директорээр томилогдонхой. Намтай тулажа, удаахи асуудалнуудтамини харюусажа үгэбэ.



Лайжа-Ханда Жимбеевна, багшын ажал яажа шэлэһэн тухайнаа дээрйт. 1954 оной мартын 12-н Худанай Уртөө гэхэн газарта Борохидой Жэмбэ ба Нанзадай Базар-Ханда хоёрой 11хүнбүүдэй 4-дэхи үхибүүн болон түрөөб. Агын багшанарай училищи 1973 ондо эрхимээр дүүргэжэ, 1973 оной августын 15-да Хэжэнгийн аймагай эрдэм гэгээрэлэй таһагай зууршалгаар Ородой эхин хургуули эльгээгдэжэ, багшын намтар эхилэһэн. Түрүүшын жэлүүдэ ехэ хүшрөөр намда наһагдаа. Юуб гэхэдэ, нурбан класса нэгэ доро хэшээрлүүдые үнгэрдэг байгааб. Үглөөнэй найманһаа эхилэһэн хэшээр 3 сагта дүүргэжэ. 3 классай түсэб табихамни хүндэ байгша һэн. Зарим сагтаа хүннин 2-3 саг болотор нуугша һэм.

Компьютер хаража үзөөгүй хурагшад дээд хургуулида ороходоо яаадаһа. Юуб гэхэдэ, зарим ушарта компьютер дээрэ шалгалта барина.

Намарай, үбэлэй, хабарай амаралтын үедэ ангаагай хургуулинуудта компьютер дээрэ хэшээрлүүдые үнгэрдэг. Энэһи мүнэг ном. Барг шадалгай ангаа үхибүүд ошожо, хэштэй абадаг, харин мүнэгүи гэртэхингэй үхибүүд газардана.

Хургуулини номон сан бүхы хурагшадаа номоор хангажа шадана гү?

Хуулины жэлүүдэ зарим нэгдэмдэр помуудта таададаг. Эхин классай хурагшад номоор булга хангадана. Жэди эхиндэ хурагша бүхэһөө 1-э хурин абажа, дутадаһан ном худалдажа абанабди.

Хүдоодэ хүдэлдэг багшанар хотын багшанарһаа ехэ мүнэг абадаг. Салингаа саг болзортоо абана гээшэ гүт?

Сентябрь һара болотор бүхы салнгаа абанхайбди. Октябрь һарын сални талха, орооһоор түлэгдэхэ. Урда жэлүүдэ ороходоо, мүнэг алтанан асуудал бага сага дээрэ болоо гэжэ наһагшаб.

Классһаа гадуур хүмүүжүүлгэ ямар гээшэб?

Хургуулидамнан олон кружогууд, брэйн тамирай секцинууд, фольклорно ансамблынууд хүдэлнэ. Эдэб һайндэрнүүд баһал түрэлхидимнай туһаламжаар үнгэрдэг. Жэжээрлэхэдэ, һайндэрнүүдэ костюмдог оёдоно, видео-кассетэ буулгадана, мүнэгн суглуулагдажа, приз абтана...

Алексей Степанович Цыбикжановай хүтэлбэридэг Доодо-Худанай кооператив аргагүй ехэ туһа хүргэнэ.

Һандаржа эхилэһэн Соёлой байшаниһе аргагүй ехээр заһабарилжа, хургуулидамнай бэлэглэ. Мүнөө тэрэн соо бүхы спортивна шаданууд үнгэргэдэг. Энэһинээ гадна Алексей Степанович жэл бүхэндэ хургуулини столовые мяхаар, талхаар хангадаг. Тэрэһинээ гадна хургуулидамнан хамһабарини ажахы нээгдэхэ.

Тугалтай үнэе ба 2 тонно орооһо Доодо-Худанай кооператив үгэжэ, үхэрьемнан өөһэдөө хаража, орооһыемнай тарижа, хуряжа гүөө. Бидэ, хургуулини багшанар, хүндэ сагта маниһе дэмжэжэ, туһалжа байһан Алексей Степановичта, мүн кооперативай ажалшадта үнэн зүрхэһинөө баярые хүргэһэбди. Иимэ зоной олон баһага һаа, буряад арад ямаршые сагта зоболоо мэдэнгүй ябахэ һэн.

Манай Ородой-Адагай кооператив баһал туһа хүргэдэг. Нэгэдэхи сортын талхаар ба мяхаар хангайхай. Бензин, соларкаар туһалхабди гэжэ һайдууланхай.

Иимэ харюусалгатай ажалда ороод, гэр бүлэдөө анхарал хандуулха аргагүй, сүлөөгүй бээт даа...

Үглөөнэй найман сагһаа минни ажал эхилдэг. Одооһые гэртэйгэ татамоургүй ажалаа дүүргэдэгби. Ажалаһагаа һүүлдэ гэртэй эрхэдэм, халуун эдэн бэлдэгдэнхэй, хамаг ажал хэгдэнхэй, үхэр мал эдэлүүдэгдэнхэй байдаг. Эндэ гэрэн эзэн, хани хүжэрим туһа түшэг тоһ ехэ.

Хоорэддоонэй түгэхэдэ ажалдатнай амжалта хүсэжэ, гэр бүлэһынэй, нютагаархидеа гараһан Могой жэлээр амаршалан, бүхы һайниһе хүсэнэб!

Мари́на ДАМБЬАЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лайжа-Ханда Жимбеевна Бальжинима хүжэргэе, Чингис аматаяа.

Мама, хлеб и жизнь - понятия неразрывные. Мама - начало начал, выражающий и сбалансированный хлеб - основа жизни. И дело даже не в том, что хлеб - наш основной продукт питания, а нечто гораздо большее в сфере духовной жизни. Вот мама, прижав к себе как-то своеобразно, как бы обнимая, огромный каравай хлеба, отрывает от него локмю привычным движением руки - краюху с золотистой, хрустящей корочкой. Локмю за локмю и вскоре образуется горка из душистого, пористого, еще теплого хлеба. Но главная вкуснота находится рядом, в большой вазе. Там румяные пышки, особенно аппетитно выглядят ватрушки с творогом и черемухой. К ним подается густая сметана или тугое домашнее масло, неповторимый, только маминной заварки, янтарный чай с густым молоком с пенкой. Все, что на столе - творенье маминных рук. И не только рук, а главным образом, ее души. Всем, кто садился за мамин стол, становилось тепло, уютно и сытно от доброго и ласкового света, струящегося из ее распахнутых глаз, мягкого голоса и сердечной улыбки. Все её существо светилось тихой радостью от сознания, что выпечка удалась и люди будут сыты и довольны. А люди были разные, и русские, и буряты, татары и китайцы, все, кто жил по соседству, родственники и путники, пожелавшие уголить голод или жажду. И стар, и млад любили мамину стряпню, говорили: «У Будажаб вку-у-сный чай!»



Мама, хлеб и жизнь - понятия неразрывные. Мама - начало начал, выражающий и сбалансированный хлеб - основа жизни. И дело даже не в том, что хлеб - наш основной продукт питания, а нечто гораздо большее в сфере духовной жизни. Вот мама, прижав к себе как-то своеобразно, как бы обнимая, огромный каравай хлеба, отрывает от него локмю привычным движением руки - краюху с золотистой, хрустящей корочкой. Локмю за локмю и вскоре образуется горка из душистого, пористого, еще теплого хлеба. Но главная вкуснота находится рядом, в большой вазе. Там румяные пышки, особенно аппетитно выглядят ватрушки с творогом и черемухой. К ним подается густая сметана или тугое домашнее масло, неповторимый, только маминной заварки, янтарный чай с густым молоком с пенкой. Все, что на столе - творенье маминных рук. И не только рук, а главным образом, ее души. Всем, кто садился за мамин стол, становилось тепло, уютно и сытно от доброго и ласкового света, струящегося из ее распахнутых глаз, мягкого голоса и сердечной улыбки. Все её существо светилось тихой радостью от сознания, что выпечка удалась и люди будут сыты и довольны. А люди были разные, и русские, и буряты, татары и китайцы, все, кто жил по соседству, родственники и путники, пожелавшие уголить голод или жажду. И стар, и млад любили мамину стряпню, говорили: «У Будажаб вку-у-сный чай!»

Это еще не все. Маму отправляли сдавать собранный урожай в «Заготзерно». Там главная трудность заключалась в том, что мешки с зерном надо было поднимать на печь и сыпать в бункер для сушки. Это все равно, что подниматься раз за разом на второй этаж с грузом не менее 70 кг! Согласитесь, такой труд не каждому мужчине по плечу. А мама была вовсе не крупного телосложения: среднего роста, нежная. Так и было подорвано ее здоровье. Тогда она получила травму мышц подлопаткой в правом боку, что всю жизнь угрожала ей воспалением легких, от которого она в конце концов и скончалась летом прошлого года. Тогда же она повредила и коленные суставы.

А сколько гектаров пашни исходила она за плугом, то и дело поднимая этот тяжелый плуг в конце борозды! А летом, пока созревал хлеб, она работала на покосе. Однажды, возвращаясь с покоса поздно вечером, она едва не утонула во второй раз. Она переплыла реку Аргуду на лодке. Вода прибывала, по реку она переплыла, бросила якорь на берег, прыгнула сама. Тут-то и обвалился берег. При падении она успела ухватиться за бортик лодки, но при попытке взобраться на нее лодка повернула перевернуться. Поблизости была голышка кузница, а до нее не менее двухсот метров. Каким-то образом там задержался кузнец Глухой Ахадай, по удивительной везе, как он услышал крик. Он-то и спас ее. Мама пришла домой вся мокрая. Я помню тот случай. Мне было пять лет, дедушке 73 года. Больше к тому времени у нас никого не было.

Мама каждый вечер приходила домой, чтоб подоить коров и приготовить еду для нас на следующий день. А зимой приходилось ей ездить на лошадях в г. Улан-Удэ за горюче-смазочным материалом. Дороги были плохие. В пути в одну сторону уходило не менее 12-20 суток. Этот груз был пожароопасным, людей, пропахших нефтепродуктами пускали на ночлег неохотно, чаще не пускали. Приходилось зачастую ночевать в зимнюю стужу под открытым небом. Возили грузы в Баунтовский район, на подъемах снимали часть груза, снова возвращались и снова грузились... Трудных испытаний на жизненном пути у мамы было полным полно. Не было дела, которым бы не занималась мама. Сколько людей она обшивала! Была она и скотницей, и табунщицей.

После изнурительной жары и засухи первые капли дождя упали в день маминных похорон, следовательно, проливные дожди шли в день заключительного богослужения. Эти дожди и определили судьбу урожая 2000 года. На 49-ый день, на высоком синем небе не было ни облачка, сияло яркое солнце. Слово мама говорила всем: «Люди, будьте добрыми, трудолюбивыми и удачливыми. Да озарит ваш путь ясный свет!» Хлебный памятник, оставленный мамой, будет жить на земле вечно.

Зинаида НИМАЕВА, преподаватель.

Даже уходила она из земной жизни по добромуму. Поговорил Дара-эжин хуулигаан, Доогой скакала: «Маминий ехэ буянтай вагша, бурханай орондо түрэхэ». Я с большим волнением ждала, что прочтется в книге маминной судьбы по истечении 49 дней: «Маминий ехэ буянтай, эдгэхэ хоол, үмдэхэ хуусаһа өдэрэггүй, нүгэл хэрггүй орондо түрөө, эрхим һайн түрэлдэ түрөө». Я раньше думала, что в таких местах перерождаются только великие йогины. Оказывается, туда не закрыта дверь и для простого человека, самоотверженного труженика, если у него добрая душа.

Ород нютагай хургуулида үдэлхэдөө, наһанайнгаа хани хүхэртэй тазалан байнат. Өөрынгоо гэр бүлэ хулай хоорэжэ үгыт. Урданй гоё саг байгаа. Ажалаа дүүргэжэ, үдэрлэн сүлөөтэй сагтаа дуубта сугларжа, концерт наада табидаг байһамди. Тэрэ үедэ нютагай хуубун Бальжинима Нимбуевтай танисажа, жаргалаа олоһон байһаб. Хоёрбасагаднай баһал багшын харгыда оронхой, мүнөө үедэ шүхэдтээе амяараа гэр бүлэ боложо гаранхай. Гурбан зэрэ хуубүүдэй мүнөө үедэ хүгшэн эжы үбгэн баабай хоёр болоһхой нууна гээшэбди.

Гэнтэй аюулар дүү басагамни сагһаа үрид нүгшэжэ, 2 үхибүүдыеһе үргэжэ байһамди. Бата хуубун бага наһанһаа эхилжэ, лимбэ ба бусад хүгжэмэй инструментүүд дээрэ наададаг, мүнөө хүгжэмэй колледждэ хураһа. Баярмаа баашар наһандаа шүлэг бэшэжэ, «Бамбахайн жэнгиүүр хойхо» гэхэн конкурсно хабаадахадаа, 2 жэлэй туршдаа илаһан, лауреат-дипломант болоһхой. Шүлэгүүдын нютагай үетэнүүдтэ, «Буряад үнэндэ», «Одоо» журнадаа толилогдожо байдаг. Долоон жэлэй туршдаа Ородой эхин хургуулида хүдэлөөд, үхибүүдэйнгөө тала хаража, Ородой-Адаг хуурын 1980 ондо эрээбди. Тэрэ гэхэн сагһаа хойшо өөрынгоо түрэл хургуулида багшаланаб.

Үнгэрэгшэ намарһаа нютагайнгаа хургуулини директорээр томилогдоод байнат. Энэ хүндэ сагта директорээр үдэлхэнь ямар бэ? Урданай сагтал адъяар хургуулида түрэн мүнэг үгэхээ болонхой. Урда жэлүүдтэ хургуулинуудай зайн галэй мүнэг түрэн түлдэг һаа, харин мүнөө сагта хургуулинууд өөһэдөө мүнэг түлэхэ шотой болоод байна.

Нютагай түрэлхидэй туһаламжаар бүхы хургуулини зунай заһабарила, зайн талхай, хурагшадай эдэе хоолой мүнэгн түлдэгби. Аймагай эрдэм гэгээрэлэй таһаг шулуун нүүрһээр хангана.

Хургуулинтай ямар техникэтэйб? МТЗ-80 гэжэ принциптэй трактор, ашаанай томо машина, заһабарида оронхой автобус бии. Тэрэ автобусые оромхон микроавтобус болгон нэлэгхээе наһанабди.

Мүнөө үсын хүдоо хургуулини гол асуудалнууд. Хурагшаднай компьютер дээрэ үдэлжэ хураһын орондо ганса ИВТ гэхэн теорини хэшээр үнгэргэнэ.

ЭХЭ ОРОН, ЭХЭНЭР, ЭХЭ-ЭНХЭ МҮНХЫН ЗАЯАТАЙЛ



Мүнөө үедэ буряад поэзидэ аша үрэгтэйгөөр ажамлажа ябаһан уран зохёолшодойнгоо шүлэг найруулагануудыг Эхэнэригүүдэй уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан толилхомнай. Ерэ наһанай ехэ дабан дээрэ гараашье, зохёохи ажалангаа жолоо зоримгой шангаар адхан, залуугай ульһатайгаар барин, үдэр бүри үдэртэй түрэгтэйгөөр «Наһанайнгаа бэшэг» шурьюулжа байһан Цирен-Дулама Дондоковна, Дондокова ингэжэ түүрэнэл:

Арадайнгаа нэгэ хубине
Абажа ябаһан эхэнэригүүдши
Амаршалнамди шамайгаа, Буряаднай!

САГАЙ ХҮРДЫН ЭРЬЕЭН СОО,
САН ХЭНГЭРЭГЭЙ НЭРЬЕЭН СОО...

Арадайнгаа нэгэ хубине
Абажа ябаһан эхэнэригүүдши
Амаршалнамди шамайгаа,
Буряаднай!
Бурханаар үршөөгдэһэн,
Бурьяма дуулаахан тоонтоотой,
Буряаднай!
Һүни үдэргүй хүсөө үгэн,
Хүмүүсын зүрхэндэ бадаран,
Сагай хүрдэн эрьеэн соо,
Сан хэнгэрэгэй нэрьеэн соо,
Хүлэг мориной гүйдэл соо
Хүрэгэ энэ ерээлши даа, Буряаднай!
Зууханаа жажалха,
Зугаа наагаар нярха —
Һайн һайхые асардаг лэши даа,
Буряаднай!
Энэмнай соло магтаалш
— бэшэ,
Эрхэтэн арагтаа соносхолш
бэшэ,
Сохило байгаа зүрхэнүүдэймнай
Сохомын бата гэдэн гэршэ.
Магдага үдэригүүднай —
Магдажал байха Шамдаа!
Мянган зулын бадаран соо
Маша ехэ этигэнэбди, Шамдаа!
Һүн дээжээ барижа,
Хүндэтэ Буряаднай, этигэ магда!
Гүн ехэ этигэнүүднай хамтаржа,
Гүрэн түрэмнай хуули болоно,
Арадайнгаа алтан хуулида
Арагай этигэнэбди бултадаа:
Шаг шууян,
Шанга - шанга абяан,
Хүнүүдэй түрэгдөөн,
Хүлөө алдаад бүдэрөөн,
Бэлэг бэдэрээшэдэй хүлгөөн
Туйлдаа хүрэгэ ерэлэй.
Тонь зүб. Пээрээ!
Үйлэс дүүрэн хүнүүд, хүнүүд —
Үнгэ бүриин наймаа гүйсэтэй,
Магазин ошодоггүй нэгэн
Манагда тоорээд,
Бани руу оршобо гэнэл!
Тээд яхаб,
Буруе буруугаарин заһахада яанаб.
Гэртээ бусахадаань...
Гэргэнтэн баяртайгаар
Нүхэрөө угтажа абаба,
Хэрэгтэ хэрэггүй юмэ
Абахаа яхашниб

гэхэдэнь,
Буруу юумэ хэдэггүй
ха юмбид — гээд
Бурд дулаахан хүнжэл
руугаа бухаба...
Хүндэтэ эхэнэригүүд,
ехэ багагүй,
Өөрынгөө зүгһөө
амаршалаад,
Эршүүлэйнгээ эды
һанаамгай
Байһанда баяр
хүргөөд,
Заб гаргажа,
заатагүй —
Дуран тухайгаа
дулаан үгэнүүдээ
Дурдан хэлсэ —
амаралаймнай
А Б Г А Й
болоһон —
Дурама.
Д э ш э э
һуугты гэжэ
Д э э д н г э э
һууридаа һуулгая.
ДУРАН
ТУХАЙ...



Дуран гэхэдэ, басагад
Дуугайхан байшагүйш.
Ашата байгааһини
матаарһаа
Ама хүрэгэн лэ байха...
Дуран, дуран, зайлашагүйш,
Дулаахан охин гүш, зүүдэнэй.
Дурдабал, урамдабал
байшагүйш,
Дун бүрээ дүш, зүрхэнэй...
Түрүүшын дуран
гэнэдхээд,
Түргэн һалхиндал
ерээд,
Шүүрэн тэбэрин
байбалын.
Шүтэл сэгдэхэлш
ялтайб...
Түрүүшын дуран
дүлэншүү,
Түүдэгэһинь охин
ехэ бишуу.
Одоо... хэнэйш үгэ
дуулахагүй,
Ойн түймэршэл
дуулахагүй...

ГЭРЭ ҺҮНИ...
Үни хада, үни...
Үнгэрөөл даа тэрэ
һүни...
Үни болошоо гэн
гэхээш,
Үзэгдөөд лэ байдаг —
Үнөөхи һүни...
Дуришье гэжэ
мэдэхгүй,
Дуугайхан ябадаг
үемни бэлэй.
Тэрэ һүни түрүүн
Тэрэ нэгэ хүбүүн
Аг баряад амын
таалажархөө...
Дээдэ, доодо самсым
тайлажархөө...
Айшооб... тиигээд...
Ухаа алдааш һаа...
Уһанай эрье
өөрөө ерээб...
Халуун
аманшинь
һанаагаад
лэ байдаг
болоо...
Үни хада,
үни...
Үнгэрөөл даа
тэрэ һүни...
Үни болошоо гэн
гэхээш,
Үзэгдөөд лэ байдаг —
Үнөөхи һүни...
«Би шамһаа һалахаа
болсөөб»
басаган хүбүүнэй
хэлһые абтан,
Баяртай гэр тээшээ
алхална...
Уулзалгын гэршэ болоһон
Ута бэшэ зунай һүни
Залд гээ юм гү,
Али басаган хайрлаа юм гү,
Ноотогүй ханхинажа байһан
хүгжэмөө
Номгон байгты гээд,
Оршолоной абяа шагнаархахадаань,
«Олзо» олоһон хүбүүн
Байгааһини амта үзэхэндөө гү,
Баяртай дуулан үнгэрнэ:
«Табара, табара, хүсэлни,
Тала байна дуран соо,
Баяса, баяса хүсэлни,
Басагад байна дуран соо».
Басаган гэршээ хүрэгэ:
Утаан, уняар, манан...

Урдам хоёр лэ шодон гэтэнэ...
Алтан хүбэтэ тэбэнээр
Алаг зүрхыем һэбиэнэ...»
Ашата эхэм унтаагүй хоноо,
Ахи даа, ... басаган алдаба хада
Золоо...
Басаган, ши, басаган,
Гэрээ орхин ябаалиш даа,
ябаа,
Гэнэн хонгор наһандаа
Гээгээ гүрэн заһаалиш даа,
заһаа,
Гэрэл толиһоо асуугтаалиш даа,
асуугаа,
Гэмгүйш гүүлээд баярлаалиш даа,
баярлаа
Басаган, ши, басаган,
Тэрэ һүниһөө хойшо тэшхүүтэйлиш
даа, тэшхүүтэй,
Тиимэнш тиимэл даа,
тиимэ,
Тэрэ һүниһөө мартанайлиш даа,
мартанайлиш...
— Тэрэмнай ошон ошоо гү,
харюугүй...?
— Тэрэмнай өөрөө ерэхэл даа,
ерэхэ,
— Үниш болоо һаань, ерэхэл даа,
заатагүй...
Зүрхэнэй мэгдүү ооголоо
Зүүдэн гэжэ бү һанаарай.
Хүбүүнэй хэлэбэл золоо
Хүлэгэ хадуужа абсаарай.
Харахан шодон шамайе
Хараха дурам хүрэнэ.
Мэлмэрэн байһан шамайе
Мэдэхэ дурам хүрэнэ...
Миниш зүрхэн,
миниш сэгдэхэл
Баран — шини эрхэдэ...
Дуран гээшэ тиихэдэ —
Дурмаан гээшэ гү, урмаан гү?
Түймэр гээшэ гү?
Үймар гү?
Талаан гээшэ гү?
Таабари гү?
Зүүтэйхэн, дуутайхан энээнше
Зүб таажа үзэхэл даа.
Зүрхэм, зүрхэм, хаанабше...?
Зүрхөө алдаад бэдэрнэ...
Утаан — уняар, манан...
Урдам хоёр лэ шодон...
Мэхэтэй хоёр шодон,
Миниш зүрхэн гэтэнэ...



Духар ДОРЖИЕВА

Мэри ХАМИШИКЕЕВ

«БН ДУРАН ГЭЭШЭБ, УГТАГТЫ!
БНН ХҮСӨӨРӨӨ ДЭЛХЭЙГЭЭР ЖОРООЛНОБ»

ДУРАН ӨӨР ГҮХИЙНИ
ХЭЛДЭН
(Хүнхуртай ном)

Би, Дуран, байсан эх
Баяр уягхарыс
Багдаман мангин
Баруан агуухэ
табисууртайб.

Мартаана бэйшэ
Малтана бэйшэ

Дабтана бэйшэ үзэгшээб,
Доотолно бэйшэ сэдхэлэе.

Хоороогоо эхлэхэ
Хубийн дуун
Хоорон эхлээр
манайнаа дээгүүр.
Хоорон эрхэни
миний дуун
Тооринэ замбийн
амин голоор.

«Эгэл түрүүн
газар дээрэ
Эгэл мангин юумэн
дуран!» — гээд
Эхнэр хүн элгэжэ мэдэрэ гү?
Эрэ хүн эрхэлжэ уяраа гү?

Хэн энэнше гэршэлжэ шадахаб?
Хэн энэнше тобшоожэ хэл хээб?
Дулаагаа бэлэглэни наран гү?
Туяагаа элгэжэни нара гү?

Хүн түрэлтын хүртэни энэ шэднш.
Хүрлэте дэлхэйи таабари бололхой.
Гэрлэ татан мундэлэни ханын.
Гэршэ хаанашеб үни хоргодонхой

Нигэжэ Газарай амсхаалтай
Эрхэсэ наранай үндэни мундэлэни.
Нигэжэ хээгээни эсэггүй миний
Эхэ хүсээ Хүн бүхэн хүгжөөлэй.

Дүүрэн миний үндэр үүдэн
Дуулин эрхэни хүндэни түгшэ.
Помтоо намайе сахидар зүүдэн
Помтоошье хүни хүлгүүдэг гэшэ

«Хэнэйшье заяа болохо!» — гэни
Хэмгүй найгадтай миний хүсые,
Элгэжэе абажа нэгтэхэ золье
Эльбэдэ оруула хэн хаанаб?

Эхнэрэн ябуула хубитай шэдим
Эжлээ олоогүй байжа магад,
Энэр эртын сагай нүгэл гү?
Энэгүү наһанай адуу гү?

Жэгтэй асуудал заримдаа түрөөд,
Жэгтэй боложо зүрхэндэ үндэлэлөөд,
Гомдолойм хороор сэдхэл нэртэн
Голхоролой зоболонгоор тоориулэ

Оорхоо гүйхэдоо, намһаа гүйхэ,
Намһаа гүйхэдоо, оорхоо гүйхэ,
хооргоо эрхэг шагнахаа гайхаха,
нүүгэрэ дэрлээд унтахаа айха.

Гайтай мэдэрэл хүнише элгээд,
Гажаралай далайда тамаруулан
Тасалайгай долгоор сэдхэлэе,
Гансааргалын зоболон асаржа

Эльбэн абаха ача талаан
Эльбэ эхэни ааг, харамтай,
Хээгээни залуу миний халаан
Хэмжүүртэйни ааг, гунигтай.

Уягхарай гэжээр бэлэ ороожэ,
Урдахи наһаа угтахайн тулаа
Умгэрэни оронцо бодолоо элгээжэ,
Урдахи нэроошын нүхэни

Урдахи дулахан байхан тулаа
Ургэжэ наран гансаараа һалурна
Һүншдоо гэрэлэй бадархын тулаа
нара хэтэеэ гунигтай тамарна

Наран нара хоерой сэдхэлэе,
Нийлүүлэни жаргажа шадаггүйнэ.



Наһиан наһатай эгээхэн
Хубийнгаа замда
Гомдоошье ялаай?

Гэргэше ойлон
хайралха ушарнууг
Тэршээхэн мэдэрэлдэм
үшэр ердэг.

Тээд харажал,
шагнажал нуухадам,
Гэмсэлэнь, дорьбооһоо
тэсээрэ һаладаг.

Зүрилдоо даажа
ядаашье һаа,
Зүргэһоо гарангүй
Газарнай гомоолно.

«Би Дуран гээшэб,
угтагты!» гээд,
Би хүсөөрөө
дэлхэйгээр

жороолноб.
Зүндөө хэниешье
нхэрдэггүйем
Үншдоо зонууг
мэдэхэл ёһотой.

Зоболондоо
дашуурһан улаан
зурхые
Үншэн хабһандаа
абадаггүй гайтайб.

Хүнэй зүрхэн байгаа бол, аргагүй
Хүрлэте дэлхэйгэ өөрын
абаралтай.

Хуурмаг энхэрлээр мэхэлүүлээ бол,
Хуулийн хатуус дабахгүй
гарбалтай.

Агуулаһаа үндэр миний хүсэл
Хариугаа бэдрэн нийдэжэл ябадаг.
Адуугаа мэдэрэни эхэ хүсэн
Хамарһаа хүсэтэйгөөр нэрыем
татадаг.

Магад, заяанай золье ушаржа,
Дуугайһан дүтэжэ намайе угтаха.
Мартагдаха хубигүй хүнэй зүрхэн
Дуусмни шагнажа, унагтаа нэгтэхэ.

Энхэрлэй дулаанһаа элгээе
Жэгтэжэ,
Этнэгэлэй үндэртэ сугтаа үгсээ.
Бордоһо шүүргатайи сагыс эбсэжэ,
Богоһо дээрлээ холье шэртэхэ.

Сэнгэлэг долгиной миралзаа
шагнажа,
Сэдхэлдээ гэрэлье эблүүлжэ
жаргаха.

Хогоосон юртэмсын холборхойе
наһажэ,
Холог бүхэншоо сэгнэжэ шадаха.

Нэрыем үргэжэ, дуугаа дуулахадаа,
Нэмээхэ намда задалагдашагүйнэ
шоуса.

Ододонгоо зүрхэни улаан дулые
һүноожэ бээ мэхэлэ һууса.

«Би, Дуран, бүгэдэни хүсэлби!» —
гээд,
Шн гүүлэнгүйгөөр шэди олоноб,
«Би, Дуранби, бүгэдэни гунигби», —
гээд,

Хин мориной жолоо залаанб.

Унтаһгүй хондог улаан шодоор
Уягхар дүүрэн бэйшэ ушаабаб.
Угтаһгүй энэһэн хүнэй нэрээр
Уймар зүрхэни түшэг болоноб.

Һарьагта хондон һармай нара
наһа алдан саашаа һалурна.
Гэрэлье сасаһан гэгэни наран
Гэмтэи намайе сэхэ гэгтэнэ.

«Би, Дуранби, бүгэдэни эзэниби.» —
гээд,
Замбийн заяа сахиха заяатайб.
«Би, Дуранби, эгээл сээниби!» —
гээд,
Зүрхэни голдо мүнхэрхэ хубитайб.

«Эгэл мангин юумэн Дуран,» —
гээд,
Эгэл түрүүн хэн хэцээ хэлээб?
Эхнэр хүн элгэжэ эсэгтэ гү?
Эрэ хүн эрхэлжэ уяраа гү?

Энэнше мэдэггүйдоо Би мүнөө
Уягхартай бодооор угшааб үглоо.
Энэ юртэмсын элгэни соо
Уягхар, намайе, хүлсэһэн ходоо.

«ҮБЭСЫН ДАРХАШУУЛАЙ БЭЛЭГ -
ҮРГЭН НИЮТАГАЙМ АШАТА ХЭШЭГ»

САХИУСАН
Сахиусан, миний сахиусан,
Сахиусан, миний

нахюуһан!
Сахиусан намдаа тунһала,
Сахиусан намайа абара:
Хүнэй хара хэлэһнээ,
Хүнэй хара сэдхэллээ,
Хүнэй хара жадһаһаа,
Хүнэй хара хорлоһоо!
Сахиусан, миний

Сахиусан, миний
Сахиужа намайгаа
Сагаан замаим нахюуһан,
Сахиусан, миний

Сахиусан!
Сахиусан, миний сахиусан,
Одоол үдэр, хүнигүи
нахижа,

Орой дээрэм
нара, нарандаа,
нахюуһан!
Сахиусан, миний
сахиусан!

ҺАЛХИИ

Һалхин, -
Модоной гэшүүһе
бү таһала,
Һалхин, -
Хүнэй бэые
бү гэмтүүлэ,
Һалхин, -
эм домоор үлэе эдүүр ябахын
тулоо,

Һалхин, -
Һалхин, -
Һалхин, -
наһанай далай гатаһаар
Һалхин, -
миний онгосын
далбагануудые үлэе!

Газар дэлхэйдэл, түһөөтэй толгойем,
Гайхалтай миний юртэмсые
Галаар шатаахаа бү һана,
Бадаржа байг, мүнхэ зуладал,
Баяр жаргадай миний юртэмсэ!

ДУУША МИНИИ БОДИ
СЭДХЭЛ

Аягтай ганса инагни,
Ал сагаан юумэндэл,
Аймхайхан шодоор шэртэнэ гүн?
Эдир залуухан инаган
Энхэрэн найдаһан дурандаа
Этигээтэ алдаһан хараса гү?

Нарата эхэ юртэмсэдэ
Нагин гансааа бэдрэһнэ,
Нагтай дулахан шэртэнэ гү?
Халуун дурандаа шатаһаһан,
Хайлан сэдхэллэнь мүнхэрэһнэ,
Хахахадажа гажаршагүй

Хэдэн түмэн зон соохоно
Хэлэгдэшгүйгөөр гансаардаһаһан,
Хэтэ мүнхын шоуса гү?
Хүнэй дурые булахадаа,
Хүхээд найдан тэрэндээ,
Хүхижэ нигэжэ харадаг гү?

Али, һэшхэлтэй тэрэ нагин дуран
Айхабтараар бэсдэн нэгтэрхэд шоо,
Аймхайханаар марьяһаар эрдэг гү?
Дууса миний боди сэдхэл -
Дэмбэрлэтэ иимэ шоусаһанше
Дэгүүрдэн тайбарилһаа

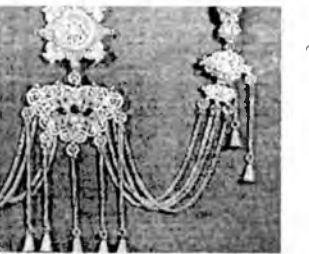
Юрэ бусын шини хараса
Юртэмсэдэ таадаггүй таабяараар
Юундэ намайе тамалнаб даа?

НАҺАНАЙ ЗУЛА

Холын Москвада
Хоюулаа уулзаабди.
Холшорхон наһандаа
Хүхюотэй нүхэсөөбди.
Залуу наһандаа
Зула бадараагаабди.
Золгоһон инагни
Золтой нуухабди.
Нарамнай хурсахан
Наартай шарана.
Наһанайнтай харгы
Намай, шамай уряалана.
Һарамтай һаруулахан
Һанаасам тамална.
Һалбарна
сэдхэлдэм
Һайхан сэгсэгтэ

ЭХЭНЭР

Халуун нажараар амилһаар,
Хажуудам зогсонхой эхэнэр,
Жэлэн дүрбэн саһаа
Жаргалыс гунихай эхэнэр.



Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад

Улаахан урал дээрэнэ
Ургы сэгсэгтэнэ хэбэрэ
Мойһон харахан
Мунхын жаргад



Шуя-Ханда БАЗАРСАДАЕВА

Галина БАЗАРЖАНОВА

АЛТАН ГУРГАЛДАЙН ЖЭРГЭЭН СООГУУР АЖАБАЙДАЛАЙ ДОЛГИНДО ТАМАРХАБ»

"ОЙГУУР, ХОЛУУР АЯНШАЛХАДАМ, ОДОТО ЗАЯА АЙЛАДХЫТ"

СЭДХЭЛЭЙ ҮГЭ

Дуранай гуламта... Сэдхэл зүрхэнэй угалза... Сэдхэл сэдхэл гээшэ.



Үргэн талын сэдэг шэнги... Үнгэ найхан бэлэйлши.

Сагай нангин долгиндо... Сэдхэлш юундэ... Хүдэгшэб.

Хоһон хоорон... Зугааганш, Хохидол эндэ гараба гү?

Хабаран хорон халхиндал... Харатайб гэжэ шэдэб гүш?

Сэдхэг сагаан шарайшни... Соорэм булаган шэнжэтэн.

ЭХЭНЭР УГТАНАЙ ХУБИ

Наһанайнгаа нүхэрые зүрхөөрөө... Наһандаа гансахан хурим хэжэл.

НАЙДАЛ

Заяан хубияа адди эдлэхэ... Зангаа нэгэдэн шамтай ябахаб.

Үнэн сэдхэлээр сэдхэн ходоодо... Үргэ сэдэгтэ үргэн таладаа.

Анха найжым нангин түшлэгэ... Ая гангатай түрэл шотагтаа.

Үе наһанайнгаа үнгэ хаймадан... Үдэн наранда игаан дууража.

АБГАЙДАА

Үхибүүн хаһанһаа урда хаража... Үбэлгэйн хабартайнда хаража.

Эльгэлэн, эльгэлэн эрьжэ ерэхэдэм... Энхэргэн уриханаар урданаам угтадаг.

Энэхэн зүрхэндэм эжымни шэнги... Эгээл найхан эгээшэмни намдаа.

Эмгэггүй хожомоо энэ бэстнай... Энэгүй сэдэрхэн, азатай харгыда.

Дуулимхан шотагаа дүүрэн жаргалтай... Дуратайхан дуунуудаа сэнгэжэл.

СЭЛМЭГ САГААН ШАРАЙШНИ

Сэдхэг сагаан шарайшни... Сээрэм булагай оншотой.

Хайшаа яашаа аяншалхадам... Харгын заяа айладхыт.

Ойгуур, холуур аяншалхадам... Одото заяа айладхыт.

Һанаргаагүй найхан үгшүүдые... Һалбаруулан багалаан ургуулааг.

Зүрхэнэйнгөө зүнтэ мэдэрэлье... Зулгылан зугаалан загаруулааг.

Замбуулинда хиндэн туншалай... Замбуулинһаа загаран туншалалай.

НОМОО БЭЛЭГЛЫШ...

Үндэр Баабайм, үбэр соогоо... Улаахан гадартай номоо.

Үндэр Баабайм, үбэр сооһоо... Улаахан гадартай номоо харуулыш.

Үндэр Баабайм! Улаахан гадартай номоо... Бэлэглиш...

АЛХАНЫН АЛТАН ОРОЙНОО...

Амяраа түхэрэн дэлхэй мэтэ... Араараа баян орьел юм лэ.

Орой дээрэнэ - олтирог мэтэ... Абар табар могоо һоогүүд.

Шулуун бүхэниш шүтөөн лэ даа... Шүтэһэн хүндэ аварал мэтэ.

Наймаан зүгэй халхин энгэ... Нэртэ үлсэн эгээрхэдэг юм лэ.

Үе-үе сэлмэг байг гээд... Үдэрэй таба бороо һабирдаг.

Хүшээд алдаһан хүнише һэргээдэг... Мүнхын хара уһан хаанаб?

Хүмэг шулуунай забһар соогуур... Хүрһэнтэ газарай хонхор соохоно.

Дуһал соонь - дуулана дэлхэй... Дагшан оройной агуу эгдэлээн.

Амсааг үзэе: алтанһай сэнгэй... Амидаралда дуудһан амтан дуһал.

Амяраа түхэрэн дэлхэй мэтэ... Араараа баян орьел дээрһээ.

ХЭНГЭРГЫН ДОЛГИД

Хэнгэргын долгид, Эхин түүүхын Энгэр тобишые...

Гүрбэл могойн гүйдэл мэтэ... Гүн дэлхэйн хүүгээн мэтэ.

Хэмгүй ехэ хүсээ мухарюулант... Хэнгэргын долгид, Хэтын һуудалтай.

Түүхые һэргээн түргэлһэиб гэнэт... Түүрэн, угхыен ургалһайб гэнэт.

УУЛЗАЯ ХОЮУЛАА

Уулзая хоюулаа - Мүшэдэй зүйдэл, Мүнгэлиг дэлхэйн.

Уулзая хоюулаа - Нарын толые, Наргаама гэрэлэнь.

Уулзая хоюулаа - Дайданнай найхан, Дуулим һүнигдоо.

Уулзая хоюулаа - Үүрэй сайтар, Уужам Буряадайнгаа.

Уулзая хоюулаа - Дуулай хоюулаа, Дурлай хоюулаа.

Уулзая хоюулаа - Духаряа соом, Дурнай шатама.

Уулзая хоюулаа - Хундара соош, Халуун мэдэрэлэй.

Уулзая хоюулаа - Хоср дэлхэе, Холбохо шэдгитэйл.

Сагаалганай үедэ түрэнэн бодолнуу

АРХИГҮЙ, АРЮУН БАЙДА
ЯАЖА МАНДУУЛХАБ?

«Нэгые бариһан — шогридэ,
Хосрые бариһан — хэлэгдэ,
Гурбые бариһан — гүзээндэ,
Дурбые бариһан — дэлюундэ,
Табые бариһан — түрмэгдэ»,
Энэ арадай аман үгын мэргэн
удхань урдандаашье, мүнөөшье
элидаа. Сагаалганай үедэ энээн
гухай илангаяа бодомжолмоор
байна. Архине хайшан гээд
хэрэглэхэб гэдэг асуудал бүри
урданһаа зоной ханаа зобоодог
шуу. Архине монголшууд
архине табан тансагийн эдэ
гэжэ нэрлэдэг. Бүхы эдэ
шилүүдэнгэй тэсэмэ, хамагын
дэдэ эдээн гэгдэдэг. Һү, айраг,
тараг, тоһо бүгэдые хамтадхаһан
ушарһаа ингэжэ хэлэгдэбэшье,
урда саһаа архине хайша хэрэг
хэрэглэхые сээрлэдэг байгаа.
Бүри Хабул хаанай үеһөө архине
хатуу хэмжээн гараһан юм: дүшэ
хүрөөд, дүшгэжэ амасаха, таби
хүрөөд, тааруулжа балгаха,
жара хүрөөд, жаргажа хүртэхэ
гэһэн удхатай байгаа. «Уу» гэһэн
сэхэ үгэ үгы. Дүшэ хүрөөгүй хүн
амандаа дүтэ бү хүргэ гэжэ
хоридог байһан. Алибаа хүн
«Ехэ засаг» хуулита ажал
албандаа анха удаа һогтуу ербэл,
гэрэ хүниие ялада унагаадаг
байгаа. Хоёрдохи удаагаа һогтуу
ербэлнь, унажа ябаһан
мориинь буляжа абадаг, дам
саашаа дашарамдуулбалынь,
потагһаань зайлууддаг һэн.

Хэрбээ гэлэн хүнэй архи
уубал, 3 мориной ялада унагааха,
гяцэл, банди хүнэй архи уубал,
тус тустань 2 бөлон 1 мориной
ялада унагаадаг, сахил
сапаарынь хуряадаг байгаа.
Архи ууһан хүниие далдалаа
һаа гү, али архи хүндэ үгөө һаа,
1 мориной ялада унадаг дүрим
бүн һэн ха.

Архи ехээр ууһан дараа
һогтожо, үгытэн хүн ба
боложо өмөгөрдөдог, уха
муутан хүн сээсэ бодо
зободог, эдүүртгээ дуугүй
дуутай боложо, хэрэггы
ааша гаргадаг, һэшхээл айма
хайран бусэ доройтуулжа яба
Архи ууһан малшан ма
алдадаг, архи ууһан дарга жур
•барика шададаггүй.

Архитай, архиншан
тэмсэхэ олон арга манай үе
үзэгдэһэн гээшэ. Архи
үйлэбэриие доошолуулжа
архине наймаае үсөөрүмэ
(талон бин болгожо г.м.), тү
хуримда архи бү хэрэглэ
гэжэ баһаад хорико байһы
мэдлэбди.

Харин тэрэ мэтын хуулин
хэмжээнүүд ашаг урату
байгаагүй гэжэ мэдэжэ. Мүн
үедэ муухай хоротой холын
спирт худалдалга дэлгэрэхэ.
Наһажаал болоһон хүнүү
хүнгэн сэнгэй, муу шанг
архи үдэр бүри үбэрһөө һү
худалдажа байхынь хараша.
Тэдэ зоной муу архи худалда
зоболон хохидол асар
байхадань, ямар муухай гээш
даа. Тэдэһинээ гадна спирт
эхээр асаржа, таража бай
зон баяжаха хомхой ханаа
урдаа баринхай бурханаа
дорoo гэшхэжэ ябана даа. Үн
буян үйлэдбэл, энэ ехэнүгэм
арилгаа, сэрбэрлэхэ гээшэб?

Шэнэ зуун жэлдэ э оро
гээшэбди. Хайшан гэжэ шэнэ
сагта шэнэ еһоор байда
һуудалаа эмхидхэжэ, архигү
элүүр энхэ байдала
мандуулхамнай гээшэб? Хайша
гэжэ үндэһэ яһатанаа дээшэн
үргэхэбди?

Сагаалганай үедэ ин
бодолнууд түрэнэл даа.
Элбэг БУРУНО

Рубоко ШО

ЯЛОНСКИЕ ЭРОПИЧЕСКИЕ ЛЯНКИ



Поспешностью не принуждай к слиянию.
Попробуй лаской
Милой уголить

Волнуется красавица-таю
Сумею ли ранг оплатить?
Не оттого ль уваивает стоны
Ветер ласкает губами
Темно-алую щель

Снова по бедрам
Взбегаю губами
Стан твой лаская
В трепете быстрых крыл
Ласточка промелькнет

Привлек несчастную
К себе вплотную
Увы, любовь служанки -
Недолговечная розинка
На острие листка бамбука

Среди акаций
Дожидался тебя
Взрагивал при шорохе каждаю
Падают вновь лепестки
Белых цветов

Вчера пополуночи
Испили мы чашу блаженства.
Зимнее солнце
Стоит одиноко
Над Фуэзи

Влажная роза
Опять распустилась
В тумане
Счастье осталось
На кончике языка

Багровое небо
Набухло весенней грозой
Ласточки сделали круг
Так тяжело нефритовый ствол
В пальцах любимой

Ты что-то шепчешь
На ухо супругу
И нежно прижимаешься к нему
Зачем меня
Краснеть ты заставляешь?

Весенним днем
На берегу покатою
Нашли друг друга в камышах.

Мерцающим веером
Тела отражались в воде

Ты отдаешь себя
Без колебания
Стремглав ложишься
Как птица с ветки
Слетело платье

Нынче вливаю в тебя
На утлом челне
Не спеши рассмеяться
По кимоно
Кацураки



Ищет гора
К кому хоть на миг
Прислониться
Чтобы коралл отразился
В зеленой воде

Бабочки
Словно живые цветы
Порхают над морем цветов
Выгнула тело для сбора росы
Красавица Кума-но.

В чашах золотилось вино
Столы из яшмы лопались от яств
Девы танцуют
В прозрачной парче
Как луныны дробящиеся свет.

О пара ночных мотыльков
В любовной истоме
Хаги в полном цвету
Вместе с одеждой
Ты сбросила стыд

Развязывает пояс
Снимает длинный шнур
Еще хранящие тонкий аромат
Вот зыбкий мост
Между авума мирами

Кто развязал роковые бои
Кто развудил императорский гнев
Целую колени девчонки
От росы потемнели ее
Шелковые башмачки

Увы, не часто
Мы предавались
Безумным ласкам
С платья дорожного
Пыль отряхну

Мы слишком далеко
Зашли в поцелуях
Наряд твой расстегнут
О как непрочно
Супружеские узы

Она нежна
Не рань ее души

УТРОЖЧЕЖВАЯ, ЗАТАДОЖВАЯ, ОЧАРОВАТЕЛЬВАЯ...

Женственная, нередко злая, добрая, обаятельная и привлекательная женщина. Настоящая женщина. У каждой - свой характер, своя изюминка. Но есть несколько правил поведения - некие постулаты, которые должна знать каждая настоящая леди.

1. Настоящая женщина осознает, как ей повезло - родиться женщиной.
2. Миф о том, что женщины стареют раньше мужчин, придумали сами мужчины. На самом деле у женщин гораздо больше возможностей с возрастом выглядеть лучше мужчин-ровесников.
3. Женщине пристало ухаживать лишь за бо́льшими, старыми или очень близкими родственниками. Во всех остальных случаях мужчина должен ухаживать за женщиной.
4. Чем больше у женщины своих любимых занятий или увлечений, тем меньше у нее шансов заниматься чужими делами.
5. Женщине не стоит торопиться быть жикеткой для слез и жалоб неудачливых мужчин. Мужские проблемы должны решать сами мужчины.
6. Если женщина хочет хорошо выглядеть при случайной встрече, ей надо научиться хорошо выглядеть всегда. Даже вынося мусорное ведро. Войдет в привычку - станет судьбой.
7. Во взаимоотношениях с мужчинами у женщины есть целый ряд преимуществ.
 - а) женщина может позволить себе капризы и смену настроений - мужчина это не пристало;



- б) мужчина, пообещав должен держать слово - женщина может и передумать.
- в) мужчина всегда должен приходить вовремя - женщина имеет право на 10 минут опоздать. Но даже если женщина в нарушение регламента опоздала на 45 минут, ей достаточно, мило улынувшись, просто извиниться.
8. Не спешите прогнать непоправившегося кавалера. Чем больше мужчин окружает женщину, тем более притягательна она для всех остальных. Подождите.

- Рано или поздно в этот круг попадет тот, кто вам нужен.
9. Рядом с мужчиной женщина имеет право делать только то, что ей нравится. Выполнять чужие прихоти - удел мужчин.
 10. Слезы - сильное оружие женщины; но применять его надо как жожю реже. Постоянно плачущая женщина вызывает не сострадание, а раздражение.
 11. Если женщина не хочет отвечать на конкретный вопрос, ей достаточно многозначительно улынуться. Да и во многих других случаях улыбка действует обесоруживающе.
 12. Женщине не стоит с места в карьер декларировать сразу все свои достоинства. Чем больше ее недооценят вначале, тем больше у нее шансов выиграть в итоге.
 13. Женщина должна знать себе цену, но никогда не стоит ее называть.
 14. Умение женщины красиво раздеться завораживает. Умение красиво одеться - привораживает.
 15. Женщине, умеющей нравиться, не избежать пересудов. Но это тот самый случай, когда не надо прислушиваться к общественному мнению. Выше голову! Лучше быть кокеткой, чем слезницей.
 16. Для поддержания тонуса женщины время от времени надо что-то в жизни менять: перчатки, работу, мужей. Если с работой и мужем повезло, почаще меняйте перчатки.
 17. Пока женщина ощущает себя женщиной, ей никогда не поздно начать все сначала.

...рай 2-го
...хон
...модон
...Бурхан
...сахюу
...тахиха,
...бу
...номой
...тангарига
...ниие н
...худалдаха
...эм найру
...да һурах
XVII X
Буряад лит
Дарга
Нэрэ
Үдэр
Үгээ
Үдэр
Мэнгэ
Һуудал
...гэрэн
...барика, ба
...ага абаха.
...эмнихэ,
...тарал
...аха мэтан
...Гэбэшы
...мал үү
...аха, зам
...он шэнэ
...эврэхэ, су
...зэ угааха,
...ариг үртэ
...аха, хүни
...үн үйлэ
...Бэри ту
...шаа туха
...улты.
...үгээр ху
...зг суур
...он болох
...Тарагай 13
...артын 13
...Хүдэһин
...ниинь, хни
...Хутанай
...хан, сэл
...буянан
...артын 14
...анай
...канини
...драха
...уулаха,
...анаа
...нууд
...тэй х
...уу шир
...газр



Гарагай 2-го хуушанай ...

зураха, худалдаа наймаа ...

ри бусадта үгэхэ мэтын ...

засаг түрэдэ бэшэг гулта ...

Амаршалга

БАГШЫН БАЯР



Эрхүүгэй областиин Ойно аймагай ...

Энэ классай хураагааг үзэ ...

Нэгэ уулзахадаа, багшанараа ...

Аяар холын 1968 ондоо ...

Энэ үгэр хүнэй үгэ абаа ...

Энэ үгэр хүнэй үгэ абаа ...

Энэ үгэр хүнэй үгэ абаа ...

Энэ үгэр хүнэй үгэ абаа ...

XVII ЖАРНАЙ САГААГШАН ТҮМЭР МОГОЙ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ ЭХИН САГААН БАР НАРА

Table with 8 columns (Days 18-24) and 8 rows (Planets: Гараг, Нэрэ, Үнгэ, Мэнгэ, Луудал).

гэрэй хуури табиха, ...

сахиха, шэнэ газарта бууса ...

табихые, бэри буулагхые ...

Энэ үгэр хүнэй үгэ абаа ...

Гарагай 3-да хуушанай ...

Улаагшан хулгана, 4 но ...

Гарагай 6-да хуушанай ...

Гарагай 1-дэ хуушанай ...

ҮРЭЭЛЭЙ ҮГЭНҮҮД

Түрэг түбшн, ...

Угаймнай заншалнууднаа

НЭГЭ ХҮН ГУРБАН ТҮРЭТЭЙ

Хүн нэгэ наһан соогоо гурбан түрэтэй ...

Эдэ гурбанай гурбадахи хүндэшье, ...

Бурхан тэнгэрийн табисуураар хүнэй ...

Үтэлһэшүүлэй наһа барахынгаа урда, ...

Наһа барагшын тэрэ үдэртэнь хүдөө ...

хүдөө гаргахын урда тээ сагаан эдээн ...

Бүһэтэй зон хүдөөлүүлжэ ошодог, ...

Хүдөөлүүлхээ эрэнэн зондо хадаг, ...

Хүнэй наһа бараад, буян хүүлэжэ, ...

Батажаргалай СӨРСӨГМААГАЙ ...

